

1

2005
ročník 57

40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

- 2 Čtyři druhy marketingu v knihovnické praxi – 1/ Eva Křivá
- 5 Knihovna – malé okno do velkého světa/ Halina Molinová
- 7 Současná podoba církevní knihovny podle knihovního zákona a dokumentu Církevní knihovny v posláni církve/ Jiří Kelbl
- 9 Rekonstrukce depozitáře starých a vzácných tisků ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje/ Marie Hálová
- 11 Knihovna města Hradce Králové – výroční ohlednutí a vyhlédnutí/ Jan Pěta
- 15 Veřejné knihovny na 70. výroční konferenci IFLA/ Jarmila Burgetová
- 17 Zachráněné dědictví. Otevření nového pracoviště úseku vzácných tisků Městské knihovny v Praze/ Hana Jirkalová
- 18 Oborové databáze pro pracovníky knihovnictví a informační vědy/ Eva Marvanová
- 20 Poprvé do školy – poprvé do knihovny/ Eva Sedláčková
- 22 Vězeňské knihovny v západním světě a v České republice – 1/ Jitka Ledvinová
- 24 DISKUZE•NÁZORY
Spolupráce knihoven – realita/ Květa Cempírková
- 26 KDYŽ SE ŘEKNE KNIHOVNA...
Robert Fulghum/ Jan Meier, Eva Slámová
- 27 Sedm let Městského informačního centra v Karviné/
Rastislav Steranka
- 28 Z KNIHOVEN...
- 32 Junior Internet 2005 vstupuje do Evropy!
- 33 ZE SVĚTA
- 34 NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY
KNIHOVNIČKÉ LITERATURY NK ČR
- 35 KNIHOVNY V TISKU

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna Kladno,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 80 Kladno
v Nakladatelství a vydavatelství Academia

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Hana Jirkalová

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Redakce a inzerce: Legerova 61, 120 00 Praha 2,
tel.: 224 941 159, 224 941 976, l. 226, 264,
e-mail: ctenar@academia.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Bínová (předsedkyně),
Ing. Aleš Brožek, PhDr. Milena Černá,
Mgr. Jan Helcelet, PhDr. Šárka Kašpárková,
PhDr. Ladislav Kurka, PhDr. Jan Meier,
Mgr. Petra Miturová, Mgr. Alena Otrubová,
Mgr. Jan Pěta, PaDr. Vladislav Raška,
PhDr. Vít Richter, PhDr. Vladimíra Švorcová,
PhDr. Eva Žáková

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá
firma ALL PRODUCTION,
P.O. BOX 732, 111 21 Praha 1.

Call centrum:

tel.: 234 092 851, fax: 234 082 813
e-mail: predplatne@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu

PNS a.s. – drobný prodej.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

č.j. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L.K. PERMANENT, s.r.o.,

P.O. BOX 4, 834 14 Bratislava 34,

tel.: 004217/444 537 11, fax: 004217/443 733 11

Cena jednoho čísla 60 Sk, roční předplatné 660 Sk,

roční předplatné 440 Kč

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit
publikované materiály i na Internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 6. 1. 2005
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

Four types of marketing at libraries – 1 (*Eva Křivá*) /2

The library – a small window into a large world. Services for
handicapped readers at Karviná (*Halina Molinová*) /5

The current form of the church library under the Libraries Act
and according to the Church Libraries within the Mission of the
Church document (*Jiří Kelbl*) /7

Reconstruction of the old and rare prints depository at the Plzeň
Region Study and Research Library (*Marie Hálová*) /9

The Hradec Králové City Library – looking backwards
and forwards (*Jan Pěta*) /11

Public libraries at the 70th annual IFLA conference
(*Jarmila Burgetová*) /15

Librarian and information science staff professional databases
(*Hana Marvanová*) /18

First day at school – first day at a library. The winning project
in the Library of the Year 2004 competition (*Eva Sedláčková*) /20

Prison libraries in the western world and in the Czech Republic.
A basic outline and an introductory history – 1

(*Jitka Ledvinová*) /22

When I hear the word 'library': the writer Robert Fulghum
(*Jan Meier*) /26

From the libraries /28

Regular features

AUS DEM INHALT

Vier Sorten des Marketings in der bibliothekarischen Praxis – 1
(*Eva Křivá*) /2

Bibliothek – kleines Fenster in die grosse Welt. Dienste
den handikaptten Lesern in Karviná (*Halina Molinová*) /5

Gleichzeitige Gestalt der Kirchenbibliothek nach dem
bibliothekarischen Gesetz und nach dem Dokument

Kirchenbibliotheken in der Kirchenmission (*Jiří Kelbl*) /7

Depozitarsrekonstruktion der alten und seltenen Drucke
in der Studien- und wissenschaftlichen bibliothek des Pilsner
Kreises (*Marie Hálová*) /9

Zentralbibliothek der Stadt Hradec Králové (*Jan Pěta*) /11

Öffentliche Bibliotheken auf der 70. Jahreskonferenz IFLA
(*Jarmila Burgetová*) /15

Zum erstenmal in die Schule - zum erstenmal in die Bibliothek.
Siegesprojekt im Wettbewerb Bibliothek des Jahres 2004

(*Eva Sedláčková*) /20

Gefängnisbibliotheken in der Westwelt und in der Tschechischen
Republik. Grunddefinition und Einleitung in die Historie – 1

(*Jitka Ledvinová*) /22

Wenn man Bibliothek sagt: Schriftsteller Robert Fulghum
(*Jan Meier*) /26

Aus den Bibliotheken /28

Regelmässige Spalten

ČTYŘI DRUHY MARKETINGU V KNIHOVNICKÉ PRAXI

1. část

V průmyslově vyspělých zemích se stále mění struktura výroby, klesá podíl výrobců na úkor služeb. Vzhledem k neustálému poklesu praceschopného obyvatelstva se začala od konce 60. let 20. století řešit i problematika **marketingu neziskových organizací** (univerzity, knihovny, muzea, nemocnice), neboť všechny tyto instituce jsou existenčně závislé na zájmu veřejnosti o jejich služby. Nonprofitní organizace nejsou sice motivovány ziskem, ale poskytují služby z veřejných zdrojů a nesou odpovědnost za jejich efektivní využití. I když marketing nepatří mezi jejich obvyklé činnosti, může výraznou měrou přispívat ke zlepšení jejich efektivity, a tím i ke kvalitnějšímu využívání prostředků, které jsou do nich vkládány z veřejných zdrojů.

Ještě v nedávné minulosti se v marketingu kladl důraz na tyto faktory:

- získávání uživatelů, nikoli péči o ně,
- snahu po krátkodobém efektu, místo úsilí o získání trvalého uživatele,
- nabídku standardních služeb, nikoliv uspokojení konkrétních uživatelských přání a potřeb.

V současnosti se vyžadují odlišné přístupy, především zkoumání a hodnocení uživatelských potřeb, poskytování adekvátních služeb, vytváření a udržování oboustranné komunikace, informování veřejnosti o cílech instituce.

Moderně pojatou koncepci marketingu, která v konečné podobě obsáhla všechny důležité aspekty, formuloval Philip Kotler (3) pomocí čtyř druhů marketingu.

1. **Strategický marketing vymezuje segmenty** (skupiny uživatelů), na které je nutné zaměřit pozornost.
2. **Taktický marketing** definuje formy a postupy, které slouží k **získání trvalého uživatele**.
3. **Administrativní marketing** definuje cíle a na jejich základě **sestavuje plány** vedoucí k realizaci krátkodobé i dlouhodobé marketingové koncepce.
4. **Transformační marketing** se zaměřuje na **perspektivu** poskytování služeb v elektronickém prostředí informační společnosti.

1. STRATEGICKÝ MARKETING

Východiskem úspěšné marketingové strategie je stanovení velikosti „trhu“. Další dílčí kroky budou vyplývat z výběru jedné ze tří variant.

Hromadný marketing je forma, ve které jsou služby nabízeny prakticky celému trhu, tj. všem potenciálním uživatelům v dané lokalitě.

Cílený marketing nekoncepce své služby pro celý trh, nýbrž jen pro vybrané skupiny – **segmenty**.

Marketing na úrovni individuálních uživatelů se orientuje na konkrétní individuální uživatele a přizpůsobuje své služby jejich potřebám a přáním.

Ve veřejných knihovnách se obvykle používá **cílený marketing**, neboť počet uživatelů knihovnických a informačních služeb se nikdy nebude krýt s počtem potenciálně možných uživatelů dané lokality. Domácí i zahraniční výzkumy prokazují, že naprosto nepřekročitelnou hranicí je 50 % uživatelů (4). Tento „trh“ není homogenní, je tvořen různými **segmenty** – skupinami uživatelů, kteří usilují o získání podobných služeb. Segmenty můžeme popsat různými způsoby.

a) **Demografická segmentace** znamená vytvoření skupin vyznačujících se podobnou demografickou charakteristikou, např. studenti, ženy v domácnosti, důchodci.

- b) **Segmentace podle příležitosti**, např. žáci půjčující si povinnou četbu, studenti připravující se k přijímacím zkouškám na vysoké školy, frekventanti rekvalifikačních kurzů.
- c) **Segmentace podle intenzity návštěv** je seskupení uživatelů i návštěvníků podle toho, zda využívají služeb knihovny velmi často, často nebo pouze příležitostně.
- d) **Segmentace podle životního stylu** znamená seskupení lidí preferujících životní styl, od kterého se odvíjejí jejich zájmy, např. návštěvníci večerů poezie, náročných filmů, uměleckých výstav.

Dalším základním úkolem je zjištění, kterým segmentům budou služby poskytovány. Vzhledem k tomu, že každý trh lze segmentovat několika různými způsoby, máme možnost se rozhodnout, zda se soustředíme pouze na jeden segment, nebo zvolíme dva a více segmentů. Výhodou **jednosegmentového marketingu** je relativní snadnost oslovovat cílové skupiny a připravovat jim vhodné a přitažlivé služby. Nevýhodou je skutečnost, že pokles zájmu vybraných skupin může zřetelně ovlivnit zájem o knihovnu. V případě **vicesegmentového marketingu** pestrost nabídky do jisté míry vyváží projevovaný nezájem.

Nejčastěji zkoumaným seskupením uživatelů jsou segmenty, avšak v některých případech, zejména při poskytování specifických služeb nebo při realizaci různých forem kulturních a výchovných akcí přicházejí v úvahu menší skupinky uživatelů, které se označují výrazem **niky**. Zpravidla jde o uživatele, kteří mají **specifičtější definované potřeby**, např. uživatele z řad národností menšiny. Ještě menší skupiny uživatelů, členěné specifičtěji podle konkrétních zájmů, např. slabozrací a nevidomí uživatelé, jsou nazývány **buňkami**.

Marketing na úrovni individuálních uživatelů je forma, která obsahově odpovídá Rubakinově bibliopsychologii a snahám českých knihovníků v 30. letech minulého století. Se vzrůstajícím uplatněním počítačů v knihovnické praxi je individuální marketingový přístup k uživateli snadněji realizovatelný. Samozřejmě ne jako dominantní forma, nýbrž jako uzpůsobená nabídka požadavkům individuálního uživatele, např. v podobě adresné pozvánky na konkrétní akci pořádanou veřejnou knihovnou.

Z hlediska strategického marketingu je proto výhodné, když si knihovny vytvářejí databáze, ve kterých jsou zaznamenány nejen základní demografické údaje, ale také specifické zájmy a preference uživatelů.

Východiskem správně pojatého strategického marketingu je **průzkum**, který musí být zaměřen nejen na činnost knihovny, nýbrž i na vnější prostředí.

Marketingový průzkum vnitřního prostředí, tzn. činnosti knihovny, zahrnuje analýzu struktury uživatelů, analýzu knihovního fondu, analýzu stávajících poskytovaných základních i nadstandardních služeb včetně dalších knihovnických aktivit.

Marketingový průzkum vnějšího prostředí se zaměřuje na následující skutečnosti:

- a) **Potenciální uživatele** a jejich požadavky z hlediska **sortimentu služeb i požadované kvality** a v neposlední řadě i motivace k využívání žádaných služeb.
- b) **Vlivné organizace a osobnosti**, jež postavení veřejné knihovny i její image v lokalitě ovlivňují. Jedná se především o politické strany, senátory, poslance, obecní zastupitele. Dále významné osobnosti společenského a kulturního života, jako jsou podnikatelé, spisovatelé, výtvarní umělci, herci.
- c) **Demografickou analýzu sociální struktury obyvatel** dané lokality, a to z hlediska pohlaví, věku, dosaženého vzdělání, profese a národnosti. Tyto údaje by měly být doplněny i o skladbu ziskových a neziskových organizací včetně upřesnění převládajícího charakteru průmyslové i jiné výroby v sledované oblasti.

Z kvalitního strategického marketingu jednoznačně vyplývají závěry, kterým segmentům budou služby poskytovány, v jakém spektru a v jaké kvalitě.

2. TAKTICKÝ MARKETING

Obecné postupy sloužící ke zvýšení poptávky uživatelů po určitém produktu byly v 60. letech minulého století klasifikovány do tzv. „marketingového mixu“, jehož složkami jsou čtyři P (3):

Product (produkt), **Price** (cena), **Place** (místo distribuce), **Promotion** (podpora, propagace prodeje).

Prostřednictvím uvedených faktorů byly cílové skupiny uživatelů informovány, motivovány a uspokojovány. Podstatou tradiční tržní ekonomiky byl **produkt**, proto náplň klasického marketingu spočívala v nacházení volného tržního prostoru, do něhož lze vstoupit.

Centrem pozornosti dnešní ekonomiky se stal **uživatel** (zákazník), nikoliv produkt nebo poskytovaná služba. Čtyři P jsou stále častěji podrobovány kritice s akcentem na nutnost posuzovat trh ne z pohledu producenta, nýbrž z hlediska uživatele. Z tohoto odlišného aspektu můžeme každé ze čtyř P nahradit jedním ze čtyř C, a to následovně (3):

Customer Value (hodnota pro zákazníka), *Cost to the Customer* (náklady pro zákazníka), *Convenience* (komfort, dosažitelnost), *Communication* (komunikace).

Uplatňovaný model „marketingového mixu“ čtyři C lépe odpovídá skutečnosti, kdy tvorba něčeho nového a potřebného je důležitá, avšak středem pozornosti není konečný produkt, nýbrž uživatel, ke kterému nový produkt směřuje. Uživatelé si přejí, aby přístup ke službám byl co nejpohodlnější a probíhal v prostředí obousměrné komunikace.

Principy „marketingového mixu“ čtyři C, přenesené do prostředí **veřejných knihoven**, jsou následující: **Knihovnické a informační služby** by měly být kvantitativně i kvalitativně uspokojivé jak pro stávající, tak potenciální uživatele.

Náklady pro uživatele v případě veřejných knihoven nevycházejí z tržních principů. Základní knihovnické a informační služby jsou podle zákona č. 257/2001 Sb., poskytovány bezplatně, úhradu je možno požadovat pouze ve výši skutečně vynaložených nákladů.

Komfort pro uživatele znamená vytvoření pohodlného a příjemného prostředí, do kterého se uživatel rád vrací.

a) *Přímý přístup ke knihovním fondům*, kdy většina knihovního fondu je ve volném výběru. Ve skladech omezené kapacity se nacházejí pouze vzácné fondy, starší, opožděvanější vydání dokumentů v jediném exempláři a fondy mrtvé, určené k vyřazení. Volný přístup je dostatečně vybaven jak online katalogy, tak odkládacími stolečky, aby si čtenář mohl pohodlně najít to, co potřebuje, a navíc se „na vlastní oči“ seznámit s dalšími publikacemi, které s jeho požadavkem obsahově souvisejí.

b) *Vhodná barevnost a vkusná výzdoba interiéru* pozitivně působí na psychiku uživatele.

c) *Výpůjční doba* vyhovující nejširšímu spektru uživatelů.

d) *Půjčování mimo knihovnu*, např. formou donáškové služby nebo bibliobusu.

e) *Doplňkové služby*, které přispějí k vyššímu standardu, např. zóna klidného posezení s občerstvením, vyvěšení jízdních řádů MHD, nástěnka pro potřebu uživatelů, skříňky pro odkládání zavazadel apod.

Komunikace s uživatelem zahrnuje veškeré komunikační formy, pomocí kterých jsou uživatelé informováni. Patří sem nejen nástroje jednosměrné komunikace, jako jsou *reklama a public relations*, ale v současnosti stále významnější **obousměrná komunikace**, která *uživatelům poskytuje adresné informace* především telefonem a e-mailem.

Jestliže považujeme za cíl taktického marketingu **získání trvalého uživatele**, který bude knihovnu navštěvovat prakticky po celý život, pak práce s dětským čtenářem je jedním z nejnáročnějších, ale v konečném důsledku nejvděčnějších počinů. Proto je třeba věnovat zvýšenou pozornost jak prostředí, ve kterém se děti pohybují, tak spektru nabídky, které pro ně knihovna připraví.

a) *Vybavení dětského oddělení* by mělo odpovídat dětským potřebám. Základním předpokladem je vylíčení dostatečně velké hrací plochy včetně vhodných a pestrých hraček.

b) *Knihovní fondy pro děti* (tvořené knihami, audiokazetami, videokazetami, CD) je vhodné po vzoru některých zahraničních knihoven stavět tak, aby si děti mohly půjčovat stejná díla na různých typech nosičů.

c) *Aktivita pro různé věkové kategorie* od předškolního věku po adolescenty realizovat rozmanitými formami, jako např. předčítání, soutěže, loutkové divadlo, karnevaly, dětské diskotéky.

d) *Hlídní nejmenších dětí*, např. pomocí studentů, důchodců (zpočátku 1x týdně), by rodičům usnadnilo kvalitní využívání knihovnických a informačních služeb, ale také vytvořilo základy budoucího pozitivního vztahu dětí ke knihovně.

Konečným cílem taktického marketingu je získat trvalého celoživotního uživatele, pro něhož bude četba nepostradatelnou potřebou a veřejná knihovna samozřejmou součástí jeho každodenního života.

Knihovna – malé okno do velkého světa

„I v té nejzoufalejší situaci se najde malý háček, na němž se může zachytit vlákno naděje.“

Marie EBNER-ESCHENBACH

K tomu, aby bylo pomoheno lidem, jejichž život byl silně poznamenán nešťastnou náhodou, zlým osudem či válečnou katastrofou, je zapotřebí hodně odhodlání, dobré vůle a vytrvalosti. V důsledku devastace životního prostředí a nezdravého životního stylu počet zdravotně postižených jedinců stále stoupá.

Působí zde jednak endogenní vlivy (vrozené, dědičné) a také vlivy exogenní (úrazy, nemoci, odolnost organismu ve vztahu k prostředí, výchova apod.). V souvislosti se zvyšující se průměrnou délkou života není u starších osob nouze o zrakové a sluchové choroby či nemoci pohybového ústrojí.

Problematikou plnohodnotného začlenění zdravotně postižených osob do společnosti se zabývá mnoho subjektů, zvláště v roce 2003, který byl deklarován jako Evropský rok zdravotně postižených občanů. Loni se po celé Evropě uskutečnily stovky různých akcí, jejichž cílem bylo upozornit na problémy a překážky, se kterými se ve společnosti musí denně na evropském kontinentu potýkat 37 milionů zdravotně postižených lidí.

Veškerá aktivita veřejných knihoven orientovaná na uspokojování potřeb a požadavků zdravotně postižených se opírá mimo jiné o dva klíčové dokumenty: Všeobecnou deklaraci lidských práv a Chartu práv tělesně postižených.

Mnoho knihoven zcela dobrovolně podniká řadu pozitivních kroků k sociální integraci handicapovaných. Není tomu jinak ani v podmínkách

činnosti Regionální knihovny v Karviné. Podle statistických údajů za r. 2000 bydlí v karvinském regionu (bývalém okrese) víc než 5000 různě postižených. Míru jejich postižení zachycuje tabulka (viz níže).

V Karviné se nachází deset ústavů sociální péče, z toho čtyři jsou určeny pro duševně a tělesně handicapované obyvatele:

- Stacionář EUNIKA v Karviné Ráji poskytující odbornou péči 3 až 15letým klientům.
- Ústav sociální péče Dům V Aleji v Karviné Ráji poskytující péči klientům od 6 do 26 let.
- Centrum pomoci GALAXIE v Karviné Hranicích pro klienty od 26 do 40 let.
- Stacionář HOSANA pro tělesně a mentálně postižené klienty od 12 do 40 let v Karviné Darkově
- Zvláštní a pomocná škola v Karviné Fryštátě.

Se všemi ústavy knihovna navázala spolupráci a díky grantům mohla realizovat účelový nákup odborné literatury, pořádat semináře pro rodiče a odborné pracovníky vedené odborným lektorem, zabezpečit nákup pomůcek pro léčebnou a pracovní terapii.

Velký zájem veřejnosti vzbudily také prodejní výstavy výrobků z textilu, dřeva, proutí a keramiky, které klienti Domu V Aleji vytvořili ve svých dílnách. Získané finanční prostředky byly zpětně použity na nákup terapeutických pomůcek.

V minulých letech zorganizovaly pracovnice knihovny pro klienty Domu V Aleji několik zábavných akcí: exkurzi do vojenské posádky v Černém lese, opékání párků, diskotéku, Mikuláše, Vánoce apod.

V rámci integrace do společnosti byla umož-

ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÍ		
Míra postižení	celkem	z toho do 18 let
Držitelé průkazu pro tělesně postižené	5 072	469
Těžce postižení	734	16
Zvlášť těžce postižení	2 749	52
Zvlášť těžce postižení s potřebou asistenta	1 589	401

Fotografie z vystoupení dětí MŠ ortoptická na SHU RK Karviná, červen 2002

něna třem klientům tohoto zařízení pracovní terapie přímo na pracovišti RKK. Klienti zde vykonávají nenáročnou práci, jako jsou drobné opravy knižního fondu a periodik, řazení knižního fondu v dětském oddělení, příprava pošty apod.

Specifický přístup vyžadují i žáci Zvláštní a pomocné školy v Karviné Fryštátě. Pro ně jsou připravovány besedy s různým zaměřením, které jsou přizpůsobeny tělesným a duševním schopnostem žáků. Velký úspěch měly besedy na téma *Knihy už ne pro děti, Řekni mi, jaké zvíře máš...*, *Svět kolem nás*, *Rýmovačky naší Kačky*, *Vznik a vývoj písma*, *Co možná nevíte o Karviné*, *Odkud se vzaly*, *Jede vláček pohádka*, *Velikonoce*, *Vánoce*, *Staré řecké báje*, *Knihovny jako obraz národní kultury*, *Sedm divů světa* apod.

Handicapované děti se nejlépe realizují v hodinách ergoterapie. Knihovna jim pak umožní vystavit jejich výtvarné práce, které například v oblasti drobné keramiky a různých jiných výtvarných technik působí velmi esteticky a navíc mají pro svou užitnou hodnotu uplatnění v praktickém životě.

V centru Karviné se nachází Speciální mateřská škola (SMŠ) pro zrakově postižené. Jak nám sdělila ředitelka ústavu Mgr. Lydie Lindáková, jsou do této školky přijímány děti s poruchami binokulárního vidění, děti tupozraké a šilhavé, děti slabozraké a nevidomé ve věku od 3 do 6 let. SMŠ má celodenní provoz. Oftalmologická péče je zajišťována oční lékařkou se zvláštní specializací a zdravotními sestrami – ortoptistkami. Výchovně vzdělávací program

obstarávají učitelky se speciálním pedagogickým vzděláním. Vedle kvalitního terapeutického a pedagogického programu je dětem poskytován i dostatek volného pohybu, relaxace a kulturního vyžití. Mateřská škola věnuje velkou pozornost spolupráci s rodiči a kulturními institucemi ve městě a okolí. Mezi stálé partnerské organizace, se kterými školka spolupracuje, patří naše knihovna.

Ve svých pěkně zařízených a hojně navštěvovaných prostorách knihovna každoročně pořádá výstavy prací dětí mateřské školy. Ty na vernisážích vystupují pod vedením svých pedagogů i se svými samostatnými programy, zejména pásmo básní a písní. Důležitým výchovným nástrojem je motivační faktor, neboť děti své schopnosti mohou předvést rodičům a návštěvníkům akce. Rozvíjejí tak i své komunikační schopnosti a získávají zkušenosti s vystupováním na veřejnosti.

Kompletní péče a individuální přístup karvinské školky k dětem předškolního věku jsou příkladné. Dlužno podotknout, že v Moravskoslezském kraji jsou ústavy tohoto typu pouze v Havířově (MŠ) a v Opavě (ZŠ).

K nejrozšířenějším vývojovým poruchám učení patří dyslexie (neschopnost porozumět čtenému textu, zaměňování písmen), dysgrafie (porucha psaní, která postihuje grafickou stránku písemného projevu) a dyskalkulie (absence předmatematického a matematického chápání skutečnosti).

V této oblasti má knihovna se školami letitou spolupráci a docela dobré výsledky. Speciálně budovaný fond beletrie, naučné literatury, nabídka periodik a CD a také pohotovostní informace o nich z online katalogu s označením příslušného druhu dysfunkce na katalogizačním záznamu, přispívají k jednoduchému vyhledávání a využívání potřebné literatury.

Knihovní fond je postupně doplňován speciálním výukovým programem, tzv. softwarovou knihou pro děti s různými dysfunkcemi. DysEdice tak nabízí v několika řadách zajímavé tituly na CD jako je *Soví hrad*, *Soví hrátky*, *Soví ZOO*, *Soví kostky*, *Soví bludiště* a další.

Velkému zájmu se těší další akce pořádaná knihovnou. Jde o vlastivědné exkurze po našem regionu obohacené o kvalitní průvodní slovo velmi fundované historičky a bývalé pedagožky.

Umí přizpůsobit náročnost trasy zdravotním potížím účastníků exkurze, kteří se rekrutují z řad kardiaků nebo diabetiků. Jak sami tvrdí, je to pro ně balzám na duši a přírodní lék.

Zvláštní pozornost věnujeme velmi početné skupině zrakově postižených spoluobčanů. Speciálně pro ně jsme zrekonstruovali jedno z našich pracovišť, zabezpečili bezbariérový přístup a vhodně upravili plochu s parkovacími místy.

Díky grantu MK ČR jsme měli možnost zakoupit PC se speciálním softwarem pro slabozraké. Počítač je vybaven scannerem, reproduktory, sluchátko a programy ZOOM Text XTRA 7.1, Fine Reader OCR verze 6.0, Scan File 1.1, Bizon a Win Monitor + Asistent.

Program umožňuje mnohonásobné zvětšení obrazu, zvětšení naskenované předlohy a také rozpoznávání naskenovaného tištěného textu vhodným procesorem, který je zpřístupněn

hlasovým výstupem. Nevidomí si pomocí počítače čtou časopisy, pracují s internetem a zejména pro ty nesolventní se knihovna stává místem stálých kontaktů a návštěv.

Do budoucna připravujeme novou službu pro naše slabozraké a nevidomé klienty – možnost využívání speciálně ozvučených CD a filmů.

Ke snadnější komunikaci mezi knihovnou a uživateli zcela jistě přispěje zavedení elektronického podpisu, k němuž nabídneme certifikovanou autoritu zdarma. Přesto, že tato certifikační autorita nebude odpovídat všem požadavkům zákona 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, bude dostatečná k bezpečné komunikaci mezi knihovnou a uživatelem.

Snad se toto výhodné spojení stane pro uživatele magnetem a cestou k využívání obrovského duchovního potenciálu knihoven a také nekonvenčních služeb, které svým klientům nabízejí.

HALINA MOLINOVÁ (hmolin@rkka.cz)

Současná podoba církevní knihovny podle knihovního zákona a dokumentu Církevní knihovny v poslání církve

Jaké funkce má plnit současná církevní knihovna? Odpověď na tuto otázku je nutné hledat především v platném knihovním zákoně, který je závazný i pro církevní knihovny. Základním pramenem je také dokument z dílny Papežské komise pro církevní kulturu nazvaný *Církevní knihovny v poslání církve*, vydaný v roce 1994 (český překlad: Praha : Sekretariát ČBK, 2002). Následující text se pokouší o komparaci obou výše zmíněných předpisů.

Posláním Papežské komise pro církevní kulturu je uskutečňovat přání Jana Pavla II. a posilovat pastorační přítomnost církve v důležité oblasti kultury a kulturních setkání, přičemž církevní knihovny představují jeden ze základních nástrojů tohoto úsilí. Proto vznikl zmíněný dokument, který se zabývá postavením a rolí církevních knihoven v moderní době. Text lze tematicky rozdělit na dvě části, v první je popi-

sován význam církevních knihoven pro církev i pro společnost.

Na úvod je důležité církevní knihovnu definovat, autoři dokumentu hovoří o knihovnářích ve vlastnictví církve, které shromažďují a zpřístupňují památky obecně lidské i specificky křesťanské kultury všech dob. Pro takovou knihovnu je charakteristická konfrontace různých forem poznání, základem křesťanského hledání pravdy je totiž zájem o zkoumání každé oblasti dějin a kultury, v níž se podobná zkušenost hledání objevila a byla dokumentována. Církevní knihovna je tak nositelem historické paměti církevního i civilního společenství. Je také důležitým prostředkem navázání kontaktu mezi nastupujícími generacemi a vším, čím křesťanství přispělo do dějin a myšlení člověka. Knihovna je tak vnímána jako nositel křesťanské tradice a důležitý evangelizační nástroj.

Církevní knihovny tedy mají zejména dvoji význam:

- **Udrží historickou paměť celé společnosti.**
- **Jsou základním evangelizačním nástrojem církve.** V rámci církevní organizace tedy nejde o nadstandard či přepych, nýbrž o důležitou součást pastorační oblasti.

Druhá část dokumentu obsahuje směrnice a pokyny, které mají církevním knihovnám pomoci výše popsané úlohy plnit. Z nich se knihovnické oblasti přímo týkají následující:

- **Nutnost reagovat na rozvoj informační techniky.** Pro současnou společnost je charakteristická rychlost, církevní knihovny musí proto reagovat tak, aby obstály v konkurenci. Je nutné informačních technologií využívat ke koordinaci a spolupráci při plánování fondů, které musí být kvalifikovaně budované a hlavně snadno dostupné. S tím bezprostředně souvisí i důraz na centralizaci zdrojů a fondů v rámci jedné oblasti (např. diecéze).

- **Postavení knihovníků.** Knihovník není pouhým vypůjčovatelem díla, musí ovládat celé spektrum odborných knihovnických činností. Proto je důležité, aby minimálně vedoucí funkce v knihovně vykonávali profesionálové, v případě ostatních pracovníků je třeba neustále doplňovat jejich kvalifikaci. Zde musí hrát důležitou roli národní asociace církevních knihoven, jejichž ustanovování je v dokumentu důrazně doporučeno. Jejich úkolem je být zprostředkovatelem vzájemné výpomoci při řešení problémů typických pro církevní knihovnictví, zajišťovat periodická školení a rekvalifikaci knihovníků apod.

Nutnost otevřenosti knihovny. Musí jít o kulturní nástroj určený všem, nikoliv výhradně křesťanskému společenství tak, aby knihovna mohla plnoprávně participovat na příspěvcích, které národní a regionální společenství vyčlenila pro růst knihoven. Církevní knihovna si může nárokovat podporu státu (např. formou grantů) jen v případě, že je jasně deklarovaný její veřejný profil a otevřenost celé společnosti. V podmínkách ČR to znamená, že by taková knihovna měla být součástí systému knihoven, o kterém hovoří knihovní zákon.

Současný knihovní zákon (zákon o knihovnách a podmínkách provozování knihovnických a informačních služeb č. 257/2001) defi-

nuje čtyřstupňový systém knihoven, přičemž jednotlivé stupně jsou následující:

1. Národní knihovna ČR, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana a Moravská zemská knihovna v Brně – tyto knihovny zřizuje Ministerstvo kultury ČR.
2. Krajské knihovny – zřizuje kraj.
3. Základní knihovny – zřizuje obec.
4. Specializované knihovny – do této skupiny patří mj. i knihovny církevní.

Zákon přesně stanovuje požadavky, které musí knihovna splňovat, aby byla součástí tohoto systému. Můžeme je rozdělit do dvou skupin, první z nich musí splňovat knihovny všech úrovní. Vedle jiných náležitostí, kterým knihovny musí dostát, jde o následující veřejné knihovnické a informační služby, které musí být knihovnou poskytovány:

- Zpřístupňování dokumentů z fondu (i formou MVS).
- Bibliografické, referenční a faktografické informační služby.
- Zprostředkování informací z vnějších zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy.
- Umožnění přístupu k vnějším informačním zdrojům (zejména prostřednictvím internetu).
- Ke všem službám musí být garantován rovný přístup.

Specializovaná (tedy i církevní) knihovna dále vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské činnosti, přičemž:

- Spolupracuje s Národní knihovnou (při zpracování národní bibliografie a souborného katalogu).
- Zpracovává a zpřístupňuje tematické a oborové bibliografie a databáze.
- V oblasti své specializace plní funkci centra meziknihovních služeb.
- Spolupracuje s knihovnami v oblasti své specializace při zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb.

Všechny tyto činnosti by měla vykonávat i církevní knihovna tak, aby mohla být součástí systému knihoven.

Porovnáme-li požadavky zákona s obsahem dokumentu Papežské komise pro církevní kul-

туру, je zřejmé, že si v žádném případě neodporují, naopak jsou v řadě případů v souladu. Hovoří sice každý jiným jazykem, ovšem věcná podstata rozdílná není. Shodují se zejména v těchto oblastech:

- v důrazu na otevřenost knihovny,
- v důležitosti spolupráce s knihovnami, které působí ve stejném oboru,
- v nárocích na služby knihovníků.

Podoba moderní církevní knihovny je tedy poměrně jasně a uspokojivě popsána. Provozovatelé takových knihoven by proto měli naplnit všechny personální a finanční síly. Výše uvedené teoretické představy je třeba v praxi naplnit, neboť církevní knihovny musí dostát standardům běžným v ostatních oblastech knihovnictví.

JIŘÍ KELBL (kelbl@ckk.cz)

Rekonstrukce depozitáře starých a vzácných tisků ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje

Fond starých a vzácných tisků a rukopisů SVK PK se skládá z fondů převzatých z Městského historického muzea v Plzni a z Muzea Chodsko, z konfiskátů a v malé míře i z vlastních nákupů. Obsahuje 415 rukopisů, 350 prvotisků, asi 20 000 svazků starých tisků a tisků z počátku 19. století a přes 8000 svazků pilsnenský vydaných v rozpětí let 1505–1950. Tyto fondy byly uloženy ve dvou skladěných místnostech, v nichž teplota dosahovala v létě až 28 stupňů Celsia a relativní vlhkost v zimě klesala i pod 30 %. Po důkladném zvažování bylo rozhodnuto zrekonstruovat větší ze skladů, v němž byly uloženy staré tisky a vybavit jej řízením mikroklimatu a přesuvnými provětrávanými regály, aby zde bylo možné ve vyhovujících mikroklimatických podmínkách skladovat celý fond.

Rekonstrukce začala v létě 2003 a skončila v létě 2004. Bylo nutné staticky zesílit stropní konstrukce, provést důkladnou tepelnou izolaci skladu, zrekonstruovat inženýrské sítě a elektronický zabezpečovací systém, uvést protipožární zabezpečení do souladu se současnými předpisy a nainstalovat klimatizační zařízení, osvětlení a nové regály.

Výchozím záměrem bylo zajistit stálé mikroklimatické podmínky při teplotě 19 °C (± 2 °C) a relativní vlhkosti 50 % (± 5 %). Tyto hodnoty byly stanoveny na základě zkušeností získaných při rekonstrukcích obdobných prostorů. Stálá teplota je udržována systémem sálavých stěnových chladicích registrů, tj. plastových trubiček naplněných vodou a umístěných pod omítkou, které jsou napojeny na chladicí jednotku ve strojovně chlazení ve sklepě pod skladem. Na povrchu chladicích rohoží jsou umístěna čidla pro zjiš-

ťování případné nežádoucí kondenzace. Omítka zakrývající chladicí registry byla natřena odlišnou barvou, aby se předešlo jejich možnému poškození. Pro zajištění maximální účinnosti a efektivnosti systému byly provedeny tepelné izolace vnější stěny, stropu a podlahy. Protože okna ve skladu jsou orientována na východ a na přilehlé chodbě na západ, byla provedena jejich izolace dřevěnými okenicemi doplněnými tepelně izolačním materiálem. Tělesa ústředního topení byla ze skladu odstraněna, v případě poklesu teploty pod stanovenou hranici budou otevřeny automatické ventily u topných těles v přilehlé chodbě.

Stálá relativní vlhkost v depozitáři je udržována dvěma zvlhčovači (Defensor PH 14) napojitelnými na přívod vody a dvěma odvlhčovači (Defensor RT 310) napojenými na odvodňovací žlábek. Výměna vzduchu se děje nuceným větráním, pro které je použit odtahový ventilátor, a dochází k ní jedenkrát za 24 hodin. Znamená to, že byla omezena přirozená výměna vzduchu přes spáry u oken, které byly utěsněny. Umělé osvětlení používá zářivková svítidla s rozptylnou mřížkou a trubici UV stop, pro případ výpadku elektřiny jsou osazena stabilní akumulátorová svítidla orientačního charakteru.

Při rekonstrukci došlo ke snížení stupně požární bezpečnosti ze VI. na V. stupeň. Je to způsobeno osazením oken okenicemi. Stavební prvky byly opatřeny materiály s větší protipožární odolností, byly osazeny dvoje protipožární dveře se samouzavíráním a došlo k rekonstrukci elektrické požární signalizace, která bude napojena na pult centrální ochrany Hasičského záchranného sboru Plzeň.

Součástí rekonstrukce bylo zřízení klimatizované studovny starých tisků o velikosti 13 m² s jedním studijním místem, která byla vestavěna do původního skladu. Tím došlo spolu se stavbou předsíně pro protipožární dveře o velikosti 2 m² ke zmenšení užité plochy skladu na 126 m², ale byl to nezbytný krok. Pokud by byly knihy z klimatizovaného skladu expedovány ke studiu do neklimatizované všeobecné studovny, znamenalo by pro ně opakovaný mikroklimatický šok větší ohrožení, než kdyby zůstaly uloženy v původních podmínkách. Studovna je uměle osvětlena a spojena s pracovním obsluhy skleněnými dveřmi.

Budova SVK PK byla původně klášterem a má dodnes zachovanou klasicistickou obdélníkovou dispozici kolem bývalého rajského dvora. Součástí rekonstrukce bylo i oddělení chodby vedoucí podél celé délky skladiště od ostatních chodeb a jejich mikroklimatu dvěma prosklenými přepážkami s dveřmi. Čtyři okna z šesti osvětlujících chodbu byla též opatřena dřevěnými okenicemi doplněnými izolačním materiálem. Tepelně izolovaná neklimatizovaná chodba před skladem bude používána pro provádění exkurzí do oddělení starých tisků, kterých bývá tak deset ročně.

Rekonstruovaná místnost skladu je vybavena speciálními přesuvnými provětrávanými regály pro uchování vzácných tisků a archiválií. Regály jsou opatřeny perforovanými krycími plechy tak, aby bylo umožněno rovnoměrné proudění řízené atmosféry, jsou zabezpečeny proti zatékání z prostoru nad nimi, umožňují volitelné nastavení výšky polic, snadnou manipulaci a přístup ke knihám. Jedná se o dva celky, jeden celek má 22 posuvných regálů, druhý celek čtyři.

Zatímco fond rukopisů, prvotisků, starých tisků a pilnějších bude v depozitáři uložen v úplnosti, tisky z počátku 19. století zde budou uloženy pouze částečně z důvodu nedostatku prostoru. Před nastěhováním do rekonstruovaného depozitáře byly knihy zhruba očištěny od prachu vysavačem za použití kartáčového nástavce. Byly očištěny desky, ořízky, předešlé a předsádky. Většina knih však potřebuje konzervační péči, zvláště fondy převzaté z Městského historického muzea v Plzni a z Muzea Chodska v Domažlicích. Pro konzervátorské pracoviště jsou již připravené prostory, knihovna však zatím nemá dostatek prostředků na jeho vybavení a na mzdu pro pracovníky. Zvláště silně poškozené knihy se dávají dodavatelsky restaurovat, je to však drahá záležitost, proto počet již restaurovaných knih představuje necelé dvě desítky.

Provozní náklady klimatizovaného skladu budou vyhodnoceny po roce od započetí provozu. Plánovaná spotřeba je 20 litrů vody na den na doplňování zvlhčovačů ve skladu a jeden litr denně do chladicího systému ve strojovně, spotřeba elektřiny na den ve skladu maximálně 3 kW, ve strojovně chlazení 6,1 kW. S provozem chladicího zařízení se počítá v přechodném a letním období. Celkové náklady na rekonstrukci činily cca 5 000 000 Kč.

Rekonstrukcí západního skladiště získal fond starých a vzácných tisků Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje depozitář, který je na úrovni současných poznatků a odpovídá hodnotě a významu fondu.

MARIE HÁLOVÁ (halova@svkpl.cz)

P R A M E N Y :

- Bican, Martin: Měření a regulace. Realizační projekt. Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje. [Praha], Aplika 2002. 27 s.
- Bláha, Zdeněk: fa – Zdeněk Bláha přesuvné provětrávané regály. [S.l.n.a.] 1 list.
- Červenák, Jan: Souhrnná zpráva. SVK PK v Plzni – depozitář vzácných tisků. Komplexní řešení mikroklimatu depozitáře. Praha 2002. 3 s., příl.
- Ernest, Miroslav: Požární zpráva. [Plzeň] 2002. 16 s.
- Neumann, Vladimír: Technická zpráva. Rekonstrukce depozitáře SVK. Studie osvětlení. Praha 2002. 4 s., příl.
- Svoboda, Zbyněk: Tepelně technické posouzení. Depozitář vzácných tisků. SVK PK Plzeň. Kladlo 2002. 23 s.
- Weis, Jaromír: Průvodní zpráva. [Rekonstrukce depozitáře vzácných tisků – SVK PK v Plzni.] [Plzeň] 2002. 7 s.

Do čísla přispěli >

■ PhDr. Jarmila Burgetová – SKIP, Praha ■ PhDr. Marie Hálová – Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje ■ PhDr. Eva Křivá – Slezská univerzita v Opavě ■ PhDr. Jitka Ledvinová – DOM – Dům na půli cesty ■ PhDr. Jan Meier – Městská knihovna v Broumově ■ PhDr. Eva Marvanová – NK ČR ■ PhDr. Halina Molinová – Regionální knihovna v Karvině ■ Mgr. Jan Pěta – Knihovna města Hradce Králové ■ Mgr. Eva Sedláčková – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ■ Mgr. Rastislav Šteranka – RK v Karvině

Knihovna města Hradce Králové – výroční ohlédnutí a vyhlédnutí

Před 110 lety, v roce 1894, byla rozhodnutím městské rady založena „obecná knihovna“, která občanům Hradce Králové slouží dodnes. Její začátky byly skromné: 100 zlatých z městského rozpočtu a veřejná sbírka knih, protože její fond vznikl opravdu na zelené louce – na rozdíl od řady jiných městských a obecních knihoven, jejichž základ tvořil fond spolkové knihovny nebo většího počtu knihoven sloučených. Hradecké spolkové knihovny tehdy působily paralelně vedle městské, některé dokonce vznikaly ještě později. Potřebám veřejnosti však zřejmě nestačily. Jinak si nelze vysvětlit nebývalý a nečekáný zájem o služby nové městské knihovny už od 4. října 1886, kdy byla poprvé otevřena pro veřejnost. A to přesto, že v té chvíli měla jen 834 svazků, že se půjčovalo pouze hodinu ve středu večer a hodinu v neděli odpoledne a přesto, že knihovna sídlila provizorně v soukromém bytě prvního knihovníka Karla Paula, městského úředníka, honorovaného 144 zlatými ročně.

Roku 1899 byla založena Palackého čítárna a téhož roku byla spolu s ní umístěna i knihovna v třídě bývalé chlapecké školy v čp. 33 na Velkém náměstí. Sídlo pak městská knihovna změnila několikrát, zejména v průběhu 1. světové války. Palackého čítárna v této době působila zvláště; až v roce 1923 se obě opět sešly a splynuly v památném domě U Špuláků. I tyto prostory však byly brzy pro provoz knihovny malé. Už roku 1925 se píše v Osvětě lidu (roč. 28., č. 62): „*Frekvence bývá taková, že úzký prostor vymezený čtenářům naprosto nedostačuje a vydávání knih je nedostí účelným zařízením knihovny velice ztíženo přes všechnu zručnost a ochotu sl. asistentky a jejich dobrovolných pomocníků. Jsou známy tři případy, kdy si tam čtenář z nedostatku místa u pultu propálil šaty od kamen.*“ Až v roce 1939 koupilo město pro knihovnu novobarokní budovu bývalého Záložního a úvěrního ústavu v Tomkově ulici, kde sídlí do současnosti.

Dějiny knihovny poznamenaly některé vý-

znamné osobnosti: proslulý hradecký starosta JUDr. František Ulrich prosadil ještě jako radní její založení, spisovatel Jaromír John (tehdy profesor dívčího lycea Bohumil Markalous) vedl neskutečně bohatou a moderně pojatou činnost Palackého čítárny před 1. světovou válkou, velkým příznivcem a patronem knihovny byl spisovatel Ignát Hermann.

Nejen sídlo, také knihovní personál se zejména v prvních dvou dekádách 20. století často měnil. Ke stabilizaci došlo až v roce 1922. Podle zákona z roku 1919 měl být ve městě nad 10 000 obyvatel ustanoven kvalifikovaný knihovník. V Hradci tou funkcí pověřili knihovníka městského muzea arch. Františka Tichého. Vlastní činnost však až do 2. světové války vykonávala slečna Anna Rybová, která vynikajícím způsobem organizovala skupinu dobrovolných pracovníků a využívala jejich pomoci. Ve válečných letech měla knihovna pod vedením dr. Františka Hejla již několik stálých zaměstnanců. Bylo zřízeno dětské oddělení, oddělení cizojazyčné literatury a 15. října 1940 též samostatné hudební oddělení. Do této doby také spadá založení sítě poboček, pokrývajících celé území města.

Už od roku 1932 sloužilo doplňovací oddělení při městské knihovně obecním knihovnám okresu. Regionální funkce knihovny pak byla v 2. polovině 20. století podrobována neustálým změnám co do rozsahu působnosti: v různých poměrně krátkých časových úsecích měla dvakrát krajskou funkci, dvakrát okresní, na dva roky byla dokonce sloučena s místní vědeckou knihovnou. V současné době poskytuje služby knihovnám na území bývalého okresu jako pověřená knihovna; její zvuková knihovna pro nevidomé a hudební oddělení však slouží nadále občanům celého Královéhradeckého kraje. Neustálé delimitace a transformace samozřejmě příliš nepřispěly ke stabilizaci zařízení, v knihovních fondech vznikla archivní torza. Na druhou stranu to byla jakási škola pružnosti: knihovna různá zadání nejen přežila,

Současné sídlo Knihovny města Hradce Králové

ale též uspokojivě zvládla. Sedmdesátá a osmdesátá léta byla ve znamení budování střediskového systému. V regionu naštěstí nedošlo k tuhé centralizaci jako jinde, což se příznivě projevilo ve spolupráci veřejných knihoven okresu v průběhu devadesátých let.

Poslední dekáda 20. století byla charakteristická prudkým nástupem moderních informačních technologií a diferenciací služeb. Bývalé bibliografické oddělení a oddělení politické literatury se změnilo v informační středisko se studovnou a vyčleněným fondem regionální literatury, v roce 1991 vznikla zvuková knihovna pro nevidomé, roku 1993 se ze všeobecné studovny stala čítárna kombinovaná se studovnou literatury o výtvarném umění. Knihovna se totiž specializuje právě na umělecké a literární obory, samozřejmě též na práci s informacemi o regionu (město a okres Hradec Králové). Síť poboček v sídlištích a větších čtvrtích se ustálila na osmi. Každá z nich má samostatné oddělení pro děti; ve dvou případech je z nedostatku prostor dislokováno v základních školách a slouží současně jako knihovna školní i veřejná. Osm dalších půjčovních míst v okrajových částech města má provoz na úrovni malých obecních knihoven.

Zcela úmyslně jsem v ohlédnutí za minulostí podrobněji zmínil vývoj prostorového vybavení a dislokace knihovny. V roce 1939, kdy byla přestěhována do svého současného sídla, měla cca 15 000 knih, 1250 čtenářů a 70 000 výpůjček. Dnešní knihovní fond obnáší 640 000 knihovních jednotek (roční přírůstek dosahuje v průměru 20 000 různých druhů dokumentů); knihovna má 14 000 registrovaných čtenářů

a vykazují ročně přes 800 000 výpůjček. Už ze srovnání těchto údajů je laikovi jasné, že prostory staronového sídla nemohou dostačovat provozu. Nedostačují samozřejmě dlouhodobě. V osmdesátých letech se sice tehdejšímu řediteli Františku Vichovi podařilo získat další dům v sousedství a jeden protější v téže ulici, ve kterém je hudební oddělení, byly získány (a časem též ztraceny) mnohé skladové prostory mimo město – ale ani to zdaleka nestačilo a nestačí. Pracoviště v centru jsou roztržštěna do mnoha podlaží a malých místností, ústřední půjčovna má jen 60 m² (!), volný výběr tvoří jen 3 % jejího fondu (v hudebním oddělení není téměř žádný), čtenáři musí čekat na dovoz knih z mimoměstských skladů, do kterých je každoročně odsouvána část živého fondu, zatímco stropy pod vahou zbývajících praskají. Prostorovou nedostatečnost ústřední knihovny vlastně doplňují do značné míry pobočky; i zde však došlo v průběhu let ke ztrátám objektů a k redukci jejich počtu. Fondy poboček navíc samozřejmě nemohou konkurovat ústřední půjčovně co do obsahu a kvality. Čtenáři si v ústředí knihovny sice nemohou propálit šaty od kamen, jak se popisuje v citovaném žalozpěvu z roku 1925, ale z téhož nedostatku místa si doslova lezou po zádech u regálů i online katalogů, o výpůjčních pultech nemluvě. Několik polistopadových pokusů o větší objekty (kasárna, pivovar) vyznělo do prázdna.

V roce 2003 se zřizovatelem knihovny stalo město, které vzápětí žádalo úspory a zefektivnění provozu. Součástí a nezbytnou podmínkou restrukturalizace knihovny se stalo řešení prostorové nedostatečnosti ústředí. Získáním nových prostor bylo ostatně podmíněno i plá-

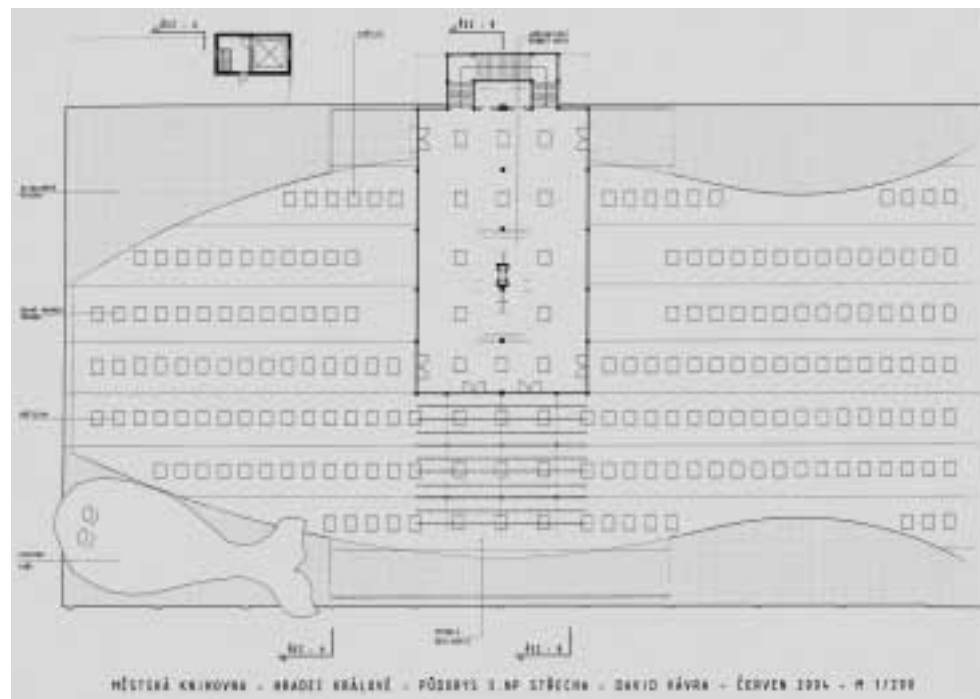
Počítačová simulace nové budovy KMHK

nované sloučení dvou poboček na Moravském Předměstí. Ještě téhož roku město zakoupilo objekt bývalého podniku Vertex ve Wonkově ulici, který má být přestavěn na novou ústřední knihovnu téměř stotisícového města. Budova v sousedství krajského úřadu je dvoupodlažní železobetonový objekt z roku 1908. Velké halové prostory s nosnými sloupy v roztečích 4x7 m mají celkovou plochu 5600 m² (ve třech domech ústředí dosud knihovna disponovala 1100 m², včetně sklepů a půdních prostor). Architektonickou studii zpracoval na žádost magistrátu „šumný“ architekt David Vávra,

známý nejen jako herec, ale též jako autor některých rekonstrukcí v Praze.

Stavební záměr počítá s tím, že v nové budově budou umístěny všechny provozy ústředí, rozmístěné dnes ve třech objektech (půjčovna pro dospělé, studovny, referenční centrum, hudební oddělení, zvuková knihovna pro nevidomé, odborné a administrativní zázemí), dále knihovní fondy z mimoměstských skladů Staré Nechanice a Dolní Přím a výměnný fond dislokovaný při pobočce Nový Hradec Králové. Bude zde znovu zřízena půjčovna pro děti, která v ústředí knihovny zanikla před 40 lety. Nová

centrální knihovna převezme též služby a fondy blízké pobočky v Nádražní ulici a jednoho ze dvou půjčovných míst v Labské kotlině.

Podstatné je, že čtenáři budou mít k dispozici nepoměrně větší volný výběr (cca 150 000 knihovních jednotek). Knihovna bude v přízemí otevřena kavárnou, internetovým klubem, dětským koutkem, čítárnou a galerií s víceúčelovým sálem do Wonkovy ulice; těmito proměnlivými prostory by měla přitahovat kolemjdoucí ke vstupu. V přízemí jsou kromě toho projektovány sklady se štosovatelnými regály, administrativní a odborné zázemí knihovny.

Půjčovny jsou umístěny do patra kvůli maximálnímu prosvětlení poměrně hlubokých prostor: přirozené světlo sem bude mít přístup nejen z velkých oken v severní a západní stěně, ale též řadou světlíků v rovné střeše. Půjčovní sály jsou částečně rozšířeny o vložená mezipatra (galerie), která zvětšují plochu s volným výběrem a vytvářejí útulná zákoutí k posezení. Prostor obou pater je řešen osově tak, že za centrálním vstupem je hala se vstupy do všech veřejných částí knihovny, s informačními pulty, šatnami, prosklenými výtahy a odlehčenými schodišti.

Architektonický návrh nezakrývá sloupový systém a technicky řešené detaily skeletové konstrukce: naopak, využívá je. Vnitřní členění obstarají transparentní skleněné příčky nebo knižní regály a polopříčky. Půjčovna pro dospělé spolu s referenčním centrem a studijními boxy bude tvořit v podstatě jeden prostor; zrcadlově přes komunikační halu totéž půjčovna pro děti, hudební oddělení a zvuková knihovna pro nevidomé, doplněné malým sálem pro akce hudebního a dětského oddělení. Otevřenost a průchodnost všech prostor je vyvažována intimními zákoutími, poslechovými, studijními a odpočinkovými místy, vytvářenými pomocí regálů, galerií, boxů a originálně řešených sezení.

Část rovné střechy objektu bude pokryta trávnikem: počítá se zde s letní čítárnou, která bude zastíněna pergolou porostlou zelení. Nároží terasy směrem ke Krajskému úřadu by měla doplnit obří velryba, symbol moudrosti z Trnkovy knihy Zahrada; areál doplní vodní prvek. Nábytek bude v jednotlivých sekcích barevně odlišený. Regály jsou projektovány v kombinaci kov-dřevo, zařízení dětské části jako zvětšená verze stavebnice Merkur. Na věži, která vystupuje z čelní fronty komplexu budov a odděluje knihovnu od sousední tiskárny a vydavatelství Garamon, bude umístěna světelná reklama knihovny, viditelná už z ústí Wonkovy ulice na hlavní třídu.

Zbývá „maličkost“: najít v rozpočtu města 200 milionů Kč, které si podle studie rekonstrukce vyžádá, případně získat alespoň část finančního krytí ze strukturálních fondů EU. Přejme knihovně a hlavně hradeckým čtenářům, aby se tak stalo co nejdříve – v naději, že do nové knihovny najdou cestu a budou navštěvovat její budovu na okraji Gočárova městského centra stejně rádi, jako si oblíbili dosavadní zdobný novobarokní dům v památkové rezervaci. Podle prvních ohlasů na zveřejněný záměr by se tak mohlo stát. Cituji z diskuze na internetových stránkách města: „*Jsem velmi nadšen touto myšlenkou a pevně věřím, že se ji v našem městě podaří zrealizovat v takovém pojetí, jak nám je prezentována.*“ A další ohlas: „*Žiji v HK 30 let a mám k práci radnice řadu výhod. Hlavními jsou chybějící autobusové nádraží a koupaliště. Dnes ji ale pochválím za moudré rozhodnutí upravit budovu bývalého Vertexu na knihovnu (jako čtenář vím, jak se potýká s nedostatkem prostor)... Už jen z popisu je zřejmé, že půjde nejen o užitečný, ale architektonicky výjimečný počín...*“

JAN PĚTA (jan.peta@knihovnahk.cz)

Foto z archivu knihovny

Veřejné knihovny na 70. výroční konferenci IFLA

Knihovnický a informační kongres Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí – v nám známé anglické zkratce IFLA – se konal ve dnech 22.–27. srpna 2004 v hlavním městě Argentiny v Buenos Aires.¹⁾ Historicky a podle tradice šlo o 70. výroční konferenci IFLA.

Tato velká světová knihovnická akce se uskutečnila poprvé v historii IFLA v Latinské Americe, a proto to byla pro jihoamerické knihovníky a knihovny velice prestižní událost. Svědčí o tom např. počet delegátů z latinskoamerických zemí. Z Argentiny jich bylo 618, z Brazílie 117, z Chile 109. Celkový počet účastníků ze 121 zemí činil 3835, tedy více než 22 % z nich bylo z jihoamerických států.

Hlavní téma kongresu znělo (jistě také s přihlédnutím k místní situaci a místním potřebám) „*Knihovny: Nástroje výchovy a rozvoje*“ (Libraries: Tools for Education and Development). Uskutečněno bylo více než 220 zasedání v plénu i v sekcích nebo při plakátových sděleních. Argentinský kongres se může pochlubit rekordním počtem simultánně tlumočených jednání v porovnání s předchozími výročními konferencemi. Bylo jich tlumočeno celkem čtyřicet, a to do pěti jazyků IFLA – do španělštiny, angličtiny, francouzštiny, ruštiny, němčiny. Také kongresový zpravodaj IFLA Express vycházel denně v několika jazykových mutacích.

Zahajovací plenární zasedání se konalo ve slavném Teatro Colón, v divadelní budově, která patří v argentinském hlavním městě k největším a nejobdivovanějším divadelním scénám. Zahájila je současná prezidentka IFLA paní Kay Raseroka z Botswany. Hlavní referát na téma *Knihy v globalizovaném světě* pronesl významný argentinský spisovatel Tomás Eloy Martínez. S velkým zájmem bylo přijato vystoupení Adolfo Peréze Esquivela, argentinského nositele Nobelovy ceny, nazvané *Mezi zemi informací a svobody*. Stejný počet posluchačů navštívil i zasedání k problematice celoživotního vzdělávání s čelními představiteli UNESCO, na němž zazněly informace „z první

ruky“ o výsledcích Světového summitu o informační společnosti (I. fáze – Ženeva, prosinec 2003) a o přípravách jeho druhé fáze (Tunis, listopad 2005).

Kongresová jednání se tentokrát konala na dvou místech, ve dvou hotelech – Hilton a Sheraton, mezi nimiž zajišťoval dopravu delegátů autobus. Tato skutečnost delegátům žel zneumožňovala plynule přecházet ze sálu do sálu podle vybraného programu, jak to bývalo obvyklé na jiných místech. Vzhledem k rozsáhlosti programu kongresu není možné se zmínit o všem důležitém a zajímavém, zaměřím se tedy na to, co by mohlo být zajímavé pro veřejné knihovny a jejich pracovníky.

Jednou z mých prvořadých povinností bylo aktivně se zúčastnit zasedání a programů organizovaných Standing Committee for Public Libraries (SCPL) – tedy stálým výborem, jehož jsem členkou. Výbor kromě řady svých aktivit vydává dvakrát ročně mezinárodní bulletin „*Newsletter IFLA Section of Public Libraries*“, zatím poslední číslo vyšlo v srpnu 2004.²⁾ Sešel se na svém prvním zasedání už v neděli ráno (22. srpna 2004). Ve smyslu zadaných úkolů jsem pro toto zasedání připravila stručnou zprávu o situaci v českém veřejném knihovnictví, věnovanou zejména Koncepti rozvoje knihoven v České republice v letech 2004 až 2010.³⁾ Tyto zprávy (country reports) zpracovávají pravidelně i další členové výboru, je možné se s nimi seznamovat na webu IFLA.⁴⁾ Výbor na svých dvou zasedáních projednával řadu bodů, které se týkají plánovaných úkolů, strategického střednědobého plánu, detailní přípravy akcí na stávající konferenci i návrhů na programy pro konferenci budoucí. Z projektů, které výbor v současné době rozvíjí, jmenuji pro stručnost alespoň jejich anglické názvy: Meeting User Needs; Marketing Guidelines; Public Libraries, Museum and Archives Research Project; @your library.

P O Z N Á M K A :

- Zájmcům o podrobnější pojednání o dějinách knihovny doporučuji publikaci Lia Koudelkové-Polákové: *Krajská knihovna v Hradci Králové. Hradec Králové, Krajská knihovna 1964. 75 s.*
- Stručněji též v brožurce *Sto let Okresní knihovny v Hradci Králové. 1894–1994. Mimořádné číslo bulletinu KAM, vydané u příležitosti stejnojmenné výstavy v Muzeu východních Čech, září–říjen 1994.*
- O aktuálních aspektech vývoje knihovny viz článek Jan Pěta: *100 let Okresní knihovny v Hradci Králové. Nic nového pod sluncem aneb zamyšlení nad výročím. Čtenář, roč. 46, č. 7–8, s. 238–239.*

Knihovníkům z veřejných knihoven byla určena řada prezentací, referátů a odborných přednášek. Tyto programy připravil SCPL ve spolupráci s dalšími sekcemi. Velké simultánně tlumočené setkání bylo věnováno novinkám ve veřejných knihovnách v Latinské Americe, které pomáhají překonat tzv. digitální předěl – Innovation in Public Libraries – conquering the digital divide in Latin America.⁵⁾ Se zájmem se setkal program tematicky zaměřený na *Management a marketing* ve veřejných knihovnách. Hlavním řečníkem byl Jens Thorhauge z dánského Ředitelství veřejných knihoven. Jeho příspěvek *New demands – old skills*⁶⁾ (*Nové požadavky – staré schopnosti*) patřil k nejlepším. Další „tematické“ setkání pro veřejné knihovníky bylo připraveno ve spolupráci se sekci pro statistiku pod názvem *Public Libraries with Statistics & Evaluation*. Na něm byly prezentovány britské, kanadské, španělské a švédské zkušenosti. Již několik let patří k aktivitám výboru SCPL problematika „podpory veřejných knihoven demokratickému procesu“. Snahou je vytvořit v rámci IFLA diskusní skupinu na toto téma.

Problematikou, která mohla zajímat knihovníky veřejných knihoven, se zabývala i jiná zasedání – např. o knihovních budovách a jejich zařízeních.⁷⁾ Zde zaujala prezentace nové budovy městské knihovny v Rennes ve Francii nebo zevrubná informace o rozvoji portugalských veřejných knihoven.⁸⁾ Samostatně jednala nová sekce metropolitních knihoven, vytvořená po „fúzi“ organizace INTAMEL⁹⁾ do svazku IFLA. Zájemci se také mohli zúčastnit diskuze o návrhu mezinárodních směrnic pro „informační gramotnost“ (International Guidelines for Information Literacy).

Je samozřejmé, že zvláštní programy se věnují problematice knihoven pro děti, bibliobusů, čtení, multikulturním aktivitám, meziknihovním výpůjčním službám – DDI¹⁰⁾ apod., což vše také patří k zájmům pracovníků veřejných knihoven. Jak vyplývá z předchozího, byl program tak bohatý, že bylo nutno velice pečlivě vybírat a zvažovat vlastní časové možnosti.

Snad ještě stojí za zmínku, že delegáti kongresu IFLA jsou již tradičně zváni na slavnostní vyhlášení vítěze Ceny nadace Billa a Melindy Gatesových. Pro rok 2004 se jím staly Veřejné

knihovny v dánském Aarhusu (Aarhus Public Libraries in Denmark) a čínské středisko knihovnických služeb venkovu (China Evergreen Rural Library Service Center).¹¹⁾

V průběhu kongresu bylo možno navštívit některou z 23 argentinských knihoven nejrůznějších typů – v Buenos Aires a okolí nebo v blízkém městě La Plata, které je metropolí provincie Buenos Aires. Pokud jde o organizaci návštěv, všeobecně se pěla chvála, i když jinak v kuloárech zaznělo dost kritických připomínek k organizaci kongresu. Z vlastní zkušenosti se mohu připojit k pochvale. Celodenní program pod názvem *National University of La Plata Public Library*, který jsem si vybrala, byl velice vydařený a zajímavý. Seznámili jsme se s celkovou koncepcí rozvoje knihoven v provincii La Plata, absolvovali jsme kulturní program v nové moderní budově zdejšího divadla, navštívili jsme zdejší „národní“ muzeum, které obhospodařuje a financuje místní univerzita. Nechybělo ani občerstvení. Vrcholem návštěvy byla knihovna, která v sobě slučuje tři funkce – je to veřejná knihovna, ale také knihovna národní a univerzitní. Mimořádné úsilí o efektivní využívání prostředků z různých zdrojů a snaha o koordinaci činnosti všech knihoven provincie jsou skutečně příkladné. Tzv. *Roble Projekt* (www.roble.unlp.edu.ar) bude integrovat bibliografické záznamy všech zúčastněných knihoven – v první řadě půjde o podchycení jejich knižních fondů a periodik.

Na programu závěrečného plenárního zasedání (Closing Session) byla panelová diskuze na téma *Globální partnerství v informační společnosti*. Bohužel se omezila pouze na vystoupení pana Alexe Byrna z Austrálie (to je budoucí předseda IFLA – zastává funkci „President-elect“) a paní Mirji Ryyananen, bývalé členky Finského a Evropského parlamentu. Hlavním bodem jednání bylo pak hodnocení konference, vyznamenávání a děkování. Byly vyhlášeny výsledky soutěže o nejlepší bulletin, o nejlepší plakát. Součástí závěrečného zasedání bylo (jako každoročně) představení místa, v němž se bude konat budoucí kongres. Tentokrát to bylo seznámení s norským Oslo pro kongres IFLA v roce 2005. JARMILA BURGETOVÁ

O D K A Z Y :

- 1) <http://www.ifla.org/IV/ifla70/cinfo-e.htm>
- 2) <http://www.ifla.org/VII/s8/news/pl-newsletter30.pdf>
- 3) <http://www.ifla.org/VII/s8/annual/cr04-cz.htm>
- 4) <http://www.ifla.org/s8/annual/country.htm>
- 5) 96.Public Libraries with Division III. – Libraries Serving the General Public – SI
- 6) <http://www.ifla.org/IV/ifla70/papers/053e-Thorhauge.pdf>
- 7) 124.Library Buildings and Equipment – SI National and regional development and public libraries
- 8) <http://www.ifla.org/IV/ifla70/papers/161e-Moura.pdf>
- 9) INTAMEL – International Association of Metropolitan City Libraries
- 10) Document Delivery and Interlending
- 11) <http://gatesfoundation.org/Libraries/InternationalLibraryInitiatives/Announcements/Announce-040824.htm>

Zachráněné dědictví

Otevření nového pracoviště úseku vzácných tisků
Městské knihovny v Praze

Městská knihovna uspořádala 2. prosince loňského roku malou slavnost u příležitosti zahájení provozu nově vybudovaného pracoviště úseku vzácných tisků. Její fond historických tisků byl těžce zasažen povodní v roce 2002. Dvacet tisíc svazků se ocitlo v kalné bahnitě vodě, zničeny byly i restaurátorské dílny a katalogizační pracoviště. Nicméně kdykoliv dnes někdo z Městské knihovny na tuto katastrofu vzpomíná, nikdy nezapomene zmínit lidskou solidaritu a pomoc, jíž se knihovně dostalo. Výsledkem takové podpory je i nové pracoviště, jeho vybavení a ještě dlouho v budoucnu i plody jeho práce. Rekonstruované pracoviště v hodnotě 6 300 000 Kč na stavební úpravy, které věnovalo MK ČR, a 3 200 000 Kč na zařízení a vybavení mohlo vzniknout především díky pomoci Magistrátu hl. města Prahy, ale také České spořitelny, Velvyslanectví USA, PPF banky, a.s., nadacím Chicago Sister Cities a Duhová energie a Praž-

ské plynárenské, která poskytla objekt za symbolické nájemné. Na počátku roku 2004 byla zahájena jeho rekonstrukce a v létě téhož roku úspěšně zakončena. Přestože jde o miniaturní prostor, je dobře vybaven pro restaurování a katalogizaci vzácných tisků i pro jejich uložení v klimatizovaném skladu. Navíc je velmi dobře zabezpečen proti vloupání i živelným pohromám.

Úsek vzácných a historických tisků nebude v příštích dvou až třech letech přístupný veřejnosti. Bude pokračovat vysušování zbylé části zamražených dokumentů, jejich postupná dezinfekce a restaurování, nakonec budou rozříděny, z katalogizovány a správně uloženy. V tomto období budou fond i výsledky práce tohoto úseku prezentovány na výstavkách a při dnech otevřených dveří pro laickou i odbornou veřejnost.

hj

PhDr. Zuzana Kopencová, vedoucí odboru knihovních fondů, poskytl detailní informace o novém pracovišti

Součástí slavnosti byla i prohlídka restaurátorské dílny

Foto ONDŘEJ ČERNÝ

Oborové databáze pro pracovníky knihovnictví a informační vědy

Motto:

Tím, čím jsme byli, nejsme již a nebudeme zítra

Publius Ovidius Naso

ÚVOD

Úprava motto

Tím, čím byly knihovny a knihovníci, nejsou již a nebudou zítra

Doba setrvačnosti myšlení, názorů, pracovních postupů v našem oboru se dynamicky změnila, mění a bezesporu se bude měnit a urychlovat posun profese knihovníků, informačních pracovníků i samotná podoba knihoven. Je to oblast, která se velmi rychle vyvíjí a je nutností sledovat novinky nejen na domácí scéně, která se nám rozšířila od května loňského roku na Evropskou unii, ale měli bychom mít přehled o světových trendech v našem oboru. Při strategickém plánování budoucího vývoje knihoven si ujasňujeme poslání, cíle, stanovujeme si priority, vize budoucího vývoje, zamýšlíme se nad možnostmi naší profese, řešíme konkrétní pracovní problém, studujeme, hledáme know-how na nějaký náš projekt a existuje spousta dalších příkladů, kdy nám pomůže orientovat se v kvalitních oborových informačních zdrojích. Skromným cílem tohoto příspěvku je upozornit na možnosti přístupu k databázím z oboru knihovnictví a informační vědy.

Neocenitelnými informačními a studijními zdroji pro knihovníky, studenty knihovnictví a informační vědy jsou následující databáze:

- Library and Information Science Abstracts (LISA)
- Library Literature & InfoScience Fulltext (LLIS)
- Information Science and Technology Abstracts Plus (ISTA)
- Encyclopedia of Library and Information Science (ELIS)

Národní knihovna ČR obhájila v rámci druhého kola grantového programu MŠMT projekt *1N04170 Informační zdroje pro knihovnictví a informační vědu*. Jedná se o konsorciální projekt, jehož členové jsou následující knihovny a univerzity: Národní knihovna České republiky, Univerzita Karlova, Masarykova univerzita v Brně, Slezská univerzita v Opavě, Knihovna Akademie věd ČR.

Na základě schváleného projektu mají tyto instituce a jejich uživatelé v knihovnách a studovněch online přístup k těmto významným elektronickým informačním zdrojům. Ke zdrojům budou elektronicky přístupny manuály.

Library and Information Science Abstracts (LISA)

Databáze poskytuje abstrakty z více než 550 periodik publikovaných ve dvaceti jazycích v 65 zemích – pokrývá oblasti knihovnictví a odborných knihoven, informatiky, managementu knihoven, vyhledávání v online databázích, CD-ROM, hypertext, nové informační technologie, expertní systémy, strojový překlad, vydavatelství, audiovizuální materiály, internetové technologie, CD a DVD, WWW apod. Seznam seriálů nalezneme na <http://www.csa.com/csaHelpV5/supp/lisa.shtml>. Celkový počet záznamů je 184 000 s ročním přírůstkem 13 000 záznamů, aktualizace měsíční. Retrospektiva databáze, která je aktualizována dvakrát měsíčně. Pokrytí sahá od roku 1969.

Library Literature & Information Science Fulltext (LLIS)

Indexována jsou knihovnická periodika, vybrané státní časopisy, monografie, sborníky z konferencí a diplomové práce vycházející v angličtině a dalších jazycích. Záběr databáze pokrývá automatizaci, katalogizaci, cenzuru, autorské právo, pracovní příležitosti, informační brokery, národní a mezinárodní knihovny, ochranu fondů, vydavatelství, standardizaci apod. Pokrývá celkem 200 klíčových periodik

a přes 600 monografií ročně (od roku 1936). Ve verzi FULLTEXT jsou navíc plné texty 78 časopisů počínaje rokem 1998.

- Indexuje vybraná periodika od roku 1984.
- Plné texty článků z periodik zpracovává od roku 1997.
- Při vyhledávání se používá Wilsonův předmětový tezaurus vyvíjený speciálně pro tuto databázi.
- PDF stránky zobrazují plný text článků, nabízejí slova i grafické vyobrazení (tabulky, grafy, obrázky).
- Nejnovější předmětové titulky ilustrují poslední trendy v knihovnictví.
- Vyhledávání pomocí klíčových slov, věcného obsahu, jmen, názvů publikací, typu článků nebo různé kombinace vám umožní najít přesně to, co potřebujete.
- Propojení s OPAC zákazníků umožňuje, aby uživatelé věděli, zda se nalezené dokumenty nacházejí ve fondech jejich knihovny.
- Odkazy na webové stránky citovaných článků pomáhají uživatelům nalézt související informace a vyobrazení.
- Získané články snadno vložíte do databáze spojením s dokument delivery.
- Pomocí jmenných autorit je vyhledávání snadné a spolehlivé.
- Denní aktualizace přináší uživatelům nejnovější informace (měsíčně na disku).
- Kvalitní indexování zkušenými knihovnickými profesionály garantuje uživatelům uspokojivé výsledky.
- Library Literature & Information Science Full Text nabízí link server SFX a umožňuje na jednom místě soustředit nabídku všech relevantních souvisejících přidaných služeb.

Information Science and Technology Abstracts Plus (ISTA)

Poskytuje záznamy o mezinárodní literatuře v oblasti knihovnictví a informatiky z více než 450 periodik a s retrospektivou do roku 1966 a více než 255 000 záznamy. Zpracovávaná témata zahrnují problematiku vytváření abstraktů a indexů, klasifikace, informační management, vyhledávání informací online, vedení knihoven, telekomunikace apod. Databáze je aktualizována devětkrát ročně, od roku 2003 je zpřístupněna pod názvem Information

Science & Technology Abstracts (původně Information Science Abstracts).

Můžeme využívat WebSPIRS k následujícím zákaznickým službám:

- nalezené informace můžeme uložit, tisknout, poslat e-mailem,
- zachovat historii vyhledávání a znovu použít při dalším vyhledávání,
- nalézt informace, zda jsou citované dokumenty v knihovním fondu,
- přímé propojení do plných textů elektronických časopisů,
- dokument delivery servis,
- nastavit SDI Selective Dissemination of Information – zasílání informací o novinkách,
- objednat Alert (SDI vytvořená knihovníky pro uživatele k automatickému zasílání informací o novinkách).

Encyclopedia of Library and Information Science (ELIS)

Online přístupná encyklopedie obsahuje hesla z oboru knihovnictví a informační vědy. V rámci licenčních podmínek obdržela Knihovna knihovnické literatury Národní knihovny ČR i tištěnou čtyřdílnou verzi encyklopedie.

K informačním zdrojům budou elektronicky přístupny manuály.

DALŠÍ ODKAZY NA INFORMAČNÍ ZDROJE Z OBORU

<http://www.infozdroje.cz>

Systém Infozdroje.cz realizuje společnost, dodavatel zahraničních elektronických informačních zdrojů pro vědu, výzkum, vzdělávání a podnikání.

- Infozdroje umožňují:
- zřehlednit přístup k informačním zdrojům z jednotlivých institucí,
  - usnadnit zveřejňování informací o konsorciálních projektech,
  - informovat uživatele o novinkách a pomůckách k jednotlivým informačním zdrojům,
  - usnadnit správu rozsáhlých konsorciálních licencí,
  - sdružit informace o IP adresách,
  - usnadnit zpětnou vazbu mezi uživateli, koordinátory na úrovni jednotlivých institucí, technickou podporou AiP a vydavateli.

EVA MARVANOVÁ
Eva.Marvanova@nkp.cz

Poprvé do školy – poprvé do knihovny

Vítězný projekt v soutěži Knihovna roku 2004

Na sklonku Týdne knihoven zavládla v Zrcadlové kapli Klementina slavnostní atmosféra plná napjatého očekávání. Kdo z nominovaných na cenu Knihovna roku 2004 se stane jejím nositelem? Mezi oceněnými, které již dnes všichni známe, byla i Knihovna Jiřího Mahena v Brně. Za projekt na podporu rozvoje dětského čtenářství **POPRVÉ DO ŠKOLY – POPRVÉ DO KNIHOVNY** získala zvláštní ocenění v kategorii významný informační počin v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb.

Pasování prvňáčků na rytíře knih

Tento projekt byl v Knihovně Jiřího Mahena zahájen v září roku 2003 a loni proběhl jeho druhý ročník. Oslovuje ty, kteří stojí na počátku své cesty ke čtenářství – prvňáčky a zároveň ty, kteří jim na této cestě mohou nejlépe pomoci – rodiče. Projekt startuje vždy s novým školním rokem slavnostním pasováním prvňáčků na čtenáře knihovny a rytíře knih.

Smyslem projektu je přilákat právě se rodící čtenáře ke čtení tím, že jim umožníme snadný vstup do míst, kde se soustřeďují knížky (registrace zdarma), a navíc jej náležitě oslavíme, aby si každé dítě uvědomilo, že se děje něco mimořádného. Zároveň chceme vytvořit pocit bezpečí a pohody příznivě ovlivňující vznikající vztah ke knihám a čtení. Čtenářem je mimo jiné ten, kdo čte rád. Tato myšlenka oslovila další knihovnice dětských oddělení, a tak již byli pasováni prvňáčci například v Uherském Hradišti nebo v Jičíně.

Akt pasování v Knihovně Jiřího Mahena je díky rekvizitám, kostýmům i zaujetí pracovníků knihovny vždy skutečně slavnostní. Děti s úctou poklekají před krále a skládají svůj rytířský slib. Kromě toho je pro ně připraven pestrý doprovodný program, například prohlídka knihovny s princeznou či výtvarná dílna.

Pasování je z pohledu knihovny také mediál-

ně významnou akcí, která upozorňuje na ostatní akce projektu i na problematiku čtenářství obecně. Navíc s sebou nese také zájem místní samosprávy. Věřím, že pro děti je pasování neobvyklý zážitek. Tak jako jdou poprvé do školy, vstupují tento den poprvé do knihovny, aby se dozvěděly, co jim nabízí. A i když mnohé z nich do knihovny prozatím chodit přestanou, určitě si na ni vzpomenou, až přijde správný čas.

Knihovna – informační zázemí pro rodiče začínajících čtenářů

Protože podpora čtenářství není myslitelná bez přispění rodiny, následují po pasování vzdělávací akce pro rodiče, které se z různých úhlů věnují problematice čtenářství dětí. Například psycholog Václav Mertin přednášel o významu dovednosti čtení pro budoucí život dětí, o tom, jak děti ke čtení motivovat nebo jak jim na nelehké cestě k této dovednosti pomáhat. Lektorka dramatické výchovy připravila pro rodiče praktické rady, jak děti přivést ke čtení konkrétního příběhu, a odborník na literaturu pro děti představil rodičům zajímavé tituly ze současné knižní produkce vhodné pro začínající čtenáře. Pro děti, které rodiče vezmou s sebou, mají knihovnice vždy připraven zajímavý program.

Letos zpracovala dětská knihovna pro rodiče také dva informační letáčky, které obsahují tipy na knížky nejen pro začínající čtenáře, ale i pro jejich rodiče. Ve fázi, kdy se děti učí číst, je totiž plně zaměstnává zvládnutí techniky čtení, a je proto třeba, aby rodiče nezapomněli na předčítání.

Naše dosavadní zkušenosti ukazují, že řada rodičů (prarodičů apod.) si není vědoma významu své role při utváření vztahu dětí ke čtení a neuvědomuje si ani význam čtení samotného. Proto budeme v podobných aktivitách pokračovat i v následujících ročnících, abychom dostáli jednomu z cílů projektu: vytvořit informační zázemí pro rodiče a pro ty, kteří doprovázejí dítě na cestě ke čtenářství.

Závěrečná slavnost Klíčování

Závěr projektu patří slavnosti Klíčování. Na konci první třídy už děti umějí číst (i když zpravidla pouze technicky), znají všechna písmenka, a tím získaly klíč, kterým si mohou otevřít jakoukoli knihu. A to si oslavu rozhodně zaslouží.

Klíčování je z hlediska systematické práce se čtenářem možná mnohem významnější než úvodní pasování. Vzhledem k tomu, že se pracuje s celými třídami a konkrétní třídě je vždy vyhrazeno celé dopoledne v knihovně, mají knihovnice více možností se s dětmi seznámit a zaujmout je. Děti tu tráví příjemné chvíle s knížkou, soutěží, kreslí, vyrábějí, hrají si a přitom nenápadně odkrývají, co všechno se za

uplynulý rok naučily. Na konci Klíčování děti opět slavnostně přísahají na meč a kromě hezkých vzpomínek na událost spjatou s knihami a čtením si odnesou na památku skutečný klíček – upomínku na dobu, kdy se naučily číst, a tím získaly klíč k otevírání všech knížek.

Cena, kterou Knihovna Jiřího Mahena získala, je oceněním nejen pro mě, ale především pro všechny kolegyně a kolegy, kteří se podíleli na realizaci projektu. Je potvrzením toho, že jsme se vydali správným směrem, i povzbuzením na další cestu. To, že byla udělena počínů v oblasti práce s dětským čtenářem, chápu také jako společenské uznání práce dětských knihovníků.

EVA SEDLÁČKOVÁ, autorka projektu
sedlackova@kjm.cz

Oba ročníky projektu **POPRVÉ DO ŠKOLY – POPRVÉ DO KNIHOVNY** byly realizovány za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.

SERVIS ČTENÁŘE

Oddělení knihovnictví Ústavu bohemistiky a knihovnictví FPF Slezské univerzity v Opavě,
Masarykova tř. 37, 746 01 Opava, p o ř á d á

PŘÍPRAVNÝ KURZ PRO UCHAZEČE o kombinované bakalářské studium KNIHOVNICTVÍ

Datum konání: 11.–12. března a 25.–26. března 2005

Místo konání: Vzdělávací centrum Slezské univerzity v Krnově

Rozsah: 20 hodin přednášek

Obsah: rekapitulace základních poznatků z knihovnictví

Cena: 1500 Kč – včetně dvou nocehů a stravy

(pátek – oběd, večere, sobota – snídaně)

Předběžné přihlášky se přijímají do 30. ledna 2005.

Na základě přihlášky obdrží uchazeči program kurzu a další upřesňující informace.

Kontaktní adresa:

Eva.Kriva@fpf.slu.cz, tel.: 553 684 419

P Ř I H L Á Š K A

PŘÍPRAVNÝ KURZ PRO UCHAZEČE o kombinované bakalářské studium KNIHOVNICTVÍ

Jméno uchazeče:

Adresa:

Zaměstnavatel:

Mám zájem o nocleh ještě ve čtvrtek 10. března 2005 ANO NE 24. března 2005 ANO NE

.....
podpis

Kontaktní adresa: PhDr. Eva Křivá, oddělení knihovnictví ÚBK FPF SU v Opavě, Masarykova tř. 37, 746 01 Opava

Vězeňské knihovny v západním světě a v České republice

1. část

ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ A ÚVOD DO HISTORIE

Článek vychází z rigorózní práce obhájené v Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK v roce 2003. Přestavuje první ze série, která se bude věnovat vězeňským knihovnám v zahraničí a u nás. Pozornost, která bude věnována stavu vězeňských knihoven v západních státech, není náhodná. Představují to, čeho bylo zatím v oblasti vězeňského knihovnictví dosaženo a zároveň ukazují i směr, kterým by se naše vězeňské knihovny měly ubírat. Práce se zabývá i obecnějšími filozofickými východiskami, v jejichž rámci vždy daná vězeňská knihovna existuje, která však nemusí být při konkrétní rutinní práci zřejmá. Dva závěrečné články se věnují již přímo nelehké situaci vězeňských knihoven v České republice.

Co je to vězeňská knihovna

Hovoříme-li o vězeňských knihovnách, je nezbytné, abychom úvodem vysvětlili, co vlastně vězeňskou knihovnou v tomto textu rozumíme. Přirozeně nás nejprve napadne, že jde o knihovnu, která se nachází ve vězení. To je sice možné, ale ne úplně přesné. Ve vězení se totiž může nacházet i řada knihoven jiného typu – například zaměstnanecká knihovna či odborná knihovna, které slouží vězeňskému personálu. Taktéž není vždy nutnou podmínkou, aby se vězeňská knihovna nacházela v areálu věznice. Knihovnické služby mohou být poskytovány například knihovnou veřejnou nebo školní. Proto by bylo nejvýhodnější definovat vězeňskou knihovnu jako **instituci poskytující knihovnické služby lidem odsouzeným k výkonu trestu odnětí svobody**.

Vězeňství a knihovnictví

Vězeňská knihovna představuje průnik dvou víceméně samostatných oborů – vězeňství a knihovnictví. Výsledkem „**střetu**“ těchto dvou **rozdílných institucí** je vždy jedinečná

podoba vězeňské knihovny, která hledá **rovnováhu mezi jejich rozdílnými cíli a hodnotami**. Proto kontext, ve kterém vězeňská knihovna existuje, obsahuje nejen hodnoty a tradice knihovnictví, ale současně i cíle a organizační nařízení vězeňství. Obvykle se **poslání** instituce a knihovny, jež v jejím rámci funguje (např. školní knihovna), do velké míry shodují. Avšak v případě vězeňské knihovny je překrytí minimální. Knihovnu obecně můžeme charakterizovat volným přístupem, vírou ve vzdělání a demokracii, estetickým citěním a volnou výměnou myšlenek a názorů. Oproti tomu vězeňství často operuje na bázi termínů, jako je trest, disciplína, vyloučení ze společnosti a náprava. Primární se zde jeví také zajištění bezpečnosti.

I **historie** obou institucí je odlišná, přestože již dlouhou dobu koexistují v rámci vězeňské knihovny. Knihovny se již od svých počátků vyvíjejí, převážně na kontinuální bázi, od základní myšlenky, že je důležité uchovávat dokumenty tak, aby byly přístupné a použitelné i v pozdějších letech. Během jejich dalšího vývoje zůstává tato základní myšlenka stejná, pouze se zvětšuje šíře shromažďovaných materiálů, vznikají lepší možnosti přístupu k nim, rozšiřují se služby i spektrum populace, již slouží. Oproti tomu historie vězeňství probíhá ve větších zlomech, objevují se stále nové teorie, které jsou uváděny v praxi a poté opět mizí s nástupem teorií jiných (nezřídka protikladných).

Můžeme nalézt dva základní principy, z nichž jednotlivé teorie vězeňství vycházejí: paradigma trestání a paradigma zacházení. **Paradigma trestání** se zakládá na názoru, že uvěznění představuje natolik nepřijemný zážitek, že je samo o sobě reformativní, tj. pachatelé sami změni své chování, aby přešli opakování této zkušenosti. Systém používá vězeňského režimu militantního typu s tvrdou disciplínou a charakterizuje ho nedůvěra v účinnost vězeňských programů a alternativních systémů. Oproti tomu **paradigma zacházení** si je vědomo toho, jaké negativní účinky uvěznění má, a pro-

sazuje používání trestu odnětí svobody až jako poslední možnosti (důraz bývá kladen na alternativní tresty). Pokud není vyhnuto a trest odnětí svobody se uloží, mělo by být vytvářeno maximální úsilí o redukci negativních důsledků uvěznění, a to prostřednictvím diferenciací prostředí, individuálního přístupu a nejrůznějších programů. Základem tomuto paradigmatu tvoří deklarace základních lidských práv a principy humánního zacházení.

Je zřejmé, že příklon k jednomu ze zmíněných principů ovlivňuje pozornost a podporu, kterou vězeňská knihovna v daném období získává ze strany věznice. Má-li být vězení nehostinným a nepřijemným místem (tj. vítězí-li paradigma trestání), není v zájmu věznice budovat a zajišťovat knihovnické služby na kvalitní úrovni. Oproti tomu zaměření na paradigma zacházení představuje výrazně příznivější dobu pro rozvoj vězeňské knihovny.

Smysl vězeňské knihovny

Zatímco smysl veřejné knihovny je víceméně jasně definovaný směrem k uspokojování potřeb čtenářů, nelze toto hledisko ve vězeňské knihovně bez rozmyslu napodobovat. Základní otázka zní, komu má vlastně vězeňská knihovna sloužit – zda vězňům, jež jsou jejími uživateli, či vězeňskému zařízení (a jeho prostřednictvím státu), které tyto knihovny financuje. Tato otázka nebyla dosud jednoznačně zodpovězena, avšak právě odpověď na ni je východiskem pro dva základní směry pojetí smyslu a role vězeňské knihovny.

První směr, historicky starší, klade důraz na formování smyslu **prostřednictvím poslání, jež má vězeňská instituce**. Ospravedlnění tak může knihovna dosáhnout pouze v rámci organizace, které slouží. Smysl vězeňské knihovny je proto často odvislý od poslání vězení, veřejné politiky a zákonů, které určují zodpovědnost vězeňských zařízení a práva vězňů.

Druhý směr vychází z předpokladu, že vězeňská knihovna, stejně jako jakákoli jiná knihovna, má **smysl sama o sobě**. Jeho podstatou jsou demokratické principy kladoucí důraz na základní lidská práva, především pak na právo číst a právo na informace. Knihovnické služby by podle tohoto principu měly reagovat na potřeby vězňů a uspokojovat je. Tento

směr bývá nazýván model veřejné knihovny a víceméně kopíruje její činnost bez ohledu na místo, kde se knihovna nachází.

Základní diskuze tak vychází z **problému, zda je vězeňská knihovna prostě jen knihovnou, jež se zrovna nachází ve vězení, či představuje-li nedílnou součást vězeňského programu rehabilitace**. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že posuzování úspěšnosti fungování vězeňské knihovny velmi záleží na volbě měřítka hodnocení. Pokud jako měřítko úspěšnosti položíme počet čtenářů či počet výpůjček, mohou oba modely dosahovat kladných výsledků. Dokonce je pravděpodobné, že model veřejné knihovny vyjde jako úspěšnější. Pokud ovšem za měřítko hodnocení stanovíme pozitivní změnu ve smyslu rehabilitace odsouzených, je pravděpodobnější vyšší úspěšnost u modelu orientovaného na poslání instituce.

Neexistují však jen pojetí černobílá, která zde byla popsána. Velká část vězeňských knihoven se nachází na kontinuu mezi těmito dvěma protiklady. Zdůrazňují obě stránky, tj. jak orientaci na potřeby a požadavky uživatelů-vězňů, tak snahu přispívat k celkovému poslání vězeňské instituce. Liší se však v míře, v jaké na jeden či druhý princip kladou důraz.

Funkce vězeňské knihovny

Funkce, jež může vězeňská knihovna plnit, lze rozdělit do pěti oblastí. Jde o funkce vzdělávací, rehabilitační, informační, kulturní a rekreační. **Vzdělávací** úloha spočívá v podpoře nejrůznějších úrovní vzdělávání, od vzdělávání negramotných po vzdělávání středoškolské, případně i vysokoškolské. Vzdělávání může být zajištěno organizacemi mimo vězeňské zařízení, vzdělávacím oddělením věznice, případně samotnou knihovnou. Může být formálního charakteru či se může jednat o individuální sebevzdělávání. Avšak knihovna vždy hraje významnou roli v materiálové podpoře těchto programů. Měla by proto obsahovat vhodnou literaturu dostatečně šíře a různých úrovní.

Rehabilitační funkce vězeňské knihovny je realizována prostřednictvím zajištění materiálů pro nejrůznější terapeutické programy. Některé mohou být realizovány i samotnou knihovnou – například biblioterapie. Knihovna může působit rehabilitačně i prostřednictvím

svého prostředí – místa soukromí, klidu a možnosti rozhodování, které napodobuje struktury existující vně vězení. Jde o část vězení, která je „nejnormálnější“, tj. nejpodobnější situaci venku. Jeden z odsouzených popsal atmosféru vězeňské knihovny následovně: „*Nepřeháním, když popíšu knihovnu jako oázu v bezútěšné krajině. Někteří uživatelé ji vyhledávají proto, aby se stali lepšími, jiní pro klid, který navozuje v jejich mysli, a uspokojení; listují si stránkami či se radí ohledně textu z oblasti metafyziky. Avšak všichni odcházejí obohaceni.*“

Knihovna může fungovat také jako **informační centrum**. Zahrnuje pak informace jak o strukturách vězení, právech a povinnostech odsouzených, tak informace z vnější společnosti. Ty jsou důležité obzvláště v období před propuštěním na svobodu, kdy si odsouzený potřebuje hledat ubytování, práci, adresy kontaktních center, sociální služby apod. Rychlé začlenění bývalého vězně do společnosti výrazně snižuje riziko jeho recidivy. Mezi informační služby lze zařadit i právní informace.

Knihovna může též představovat **kulturní centrum** pro společenství lidí uvnitř vězeňského zařízení. V souladu s touto rolí je pak třeba organizovat činnosti, které vykonává; od fondů, které by zahrnovaly nejrůznější druhy materiálů, přes informační setkávání na rozličná témata až po knižní kroužky či skupiny kreativního psaní.

Poslední popisovanou funkci představuje

funkce **rekreační**. Jejím hlavním úkolem je naplnit volný čas, kterého často (obzvláště není-li dostatek pracovních příležitostí) bývá ve vězení mnoho. Jestliže jsou knihovnické služby na odpovídající úrovni, stává se pak čtení důležitou volnočasovou aktivitou. Převažuje ovšem četba nenáročných oddechových literatury. Avšak i tato funkce bývá vězeňským personálem oceňována, neboť přispívá k snižování napětí a agresivity, a tím i případnému násilí. Jeden odsouzený o své zkušenosti píše: „*Myslím si, že tím nejlepším, co se mi stalo, byla možnost využívat knihovnu. Čtení je během uvěznění velmi důležité, neboť na chvíli odpoutává pozornost od problémů a zmenšuje tlak, kterému jste vystaveni.*“

Je zřejmé, že v podstatě žádná vězeňská knihovna nedisponuje takovými prostředky, ať již materiálními, personálními či prostorovými, aby byla schopna v úplnosti naplňovat všechny zmíněné funkce. Konkrétní knihovna musí vždy **volit**, které funkce bude **přednostně naplňovat**. To může záviset na **řadě různých faktorů** jako například v obecnější rovině na současné filozofii trestání, legislativě a společenských faktorech či v rovině konkrétní věznice na velikosti a míře ostrahy vězeňského zařízení, způsobu přístupu ke knihovnickým službám (volný či omezený), demografických znacích vězeňské populace, délce trestů či šíři a povaze ostatních činností a programů v zařízení.

JITKA LEDVINOVÁ, pokračování příště

jitka.ledvinova@centrum.cz

DISKUZE • NÁZORY

> KVĚTA CEMPÍRKOVÁ (cempir@cbvk.cz)

Spolupráce knihoven – realita

K obsáhlému článku pana kolegy I. Šedy **Spolupráce mezi knihovnami v koncepcích a realitě**, který vyšel ve Čtenáři č. 11/2004, mám několik poznámek. Především je dobře, že článek byl napsán, i to, jak byl napsán. Mohl by navodit mnoho témat k diskusi.

K oddílu Terminologie

Jde o problém známý mnoho let, snahy o řešení jsou na různých úrovních, avšak nikdo se problematikou nezabývá komplexně. Snad by se mohla stát tématem pro doktorandskou práci.

K oddílu Krajské knihovny

Trvám na tom, že krajské knihovny tvoří významný prvek v systému knihoven a jsou hlavním garantem dostupnosti knihovnických a informačních služeb široké veřejnosti. A vítě proč? Protože

jsou to instituce s univerzálními knihovnickými fondy, s personálním a technickým zázemím, které mají právní subjektivitu, které byly a jsou zřizovatelem založeny za účelem poskytování knihovnických a informačních služeb veřejnosti. **Knihovny specializované** (muzejní, vysokoškolské, školní, zdravotnické, odborové ad.) **jsou vždy součástí jiné instituce a nemají právní subjektivitu. Z toho vyplývá že nemají vlastní zřizovací listinu a jejich existence je závislá na zřizovací listině a organizačním členění instituce**, jejíž jsou součástí (muzeum, univerzita, nemocnice ap.) Knihovny specializované byly zakládány především pro shromažďování, zpracovávání a poskytování služeb zaměstnancům příslušné instituce a odborným návštěvníkům těchto institucí. Teprve později se začíná hovořit o možnosti využívání knihovnických fondů specializovaných knihoven i zájemci z řad ostatní veřejnosti.

K oddílu Adresáře

Pokud jde o adresáře knihoven v jednotlivých regionech (chápu je jako seznam existujících knihoven bez ohledu na zřizovatele), to není problém, který by nešlo napravit. I když dnes, pokud má kterákoliv knihovna svoji prezentaci na internetu, není pro nikoho těžké si knihovnu vyhledat. **A spolupráce mezi krajskými knihovnami a knihovnami specializovanými je vždy závislá na obou stranách.** Pokud některá strana nemá zájem a má pocit že spolupráci nepotřebuje, pak se skutečně spolupracovat nedá. Největší zájem o spolupráci vždy měly a mají knihovny zřizované samosprávnými celky a většinou nikoliv knihovny zřizované institucemi, byť veřejnoprávními.

K oddílu Prostředky

Každou knihovnu finančně zajišťuje její zřizovatel. Způsob a možnosti financování jsou uvedeny ve zřizovací listině knihovny, nebo ve zřizovací listině instituce, jejíž součástí specializovaná knihovna je. Prostředky na Program rozvoje regionálních funkcí byly samozřejmě do konce roku 2004 poskytovány ze státní dotace krajské, či pověřené knihovně jako právnímu subjektu, nebo prostřednictvím jejich zřizovatele. Od roku 2005 budou tyto prostředky poskytovány z rozpočtu krajských územních celků a bude jen a jen na zastupitelstvu každého kraje kolik peněz komu přidělí. **Krajské knihovny a pověřené knihovny**

mají právní subjektivitu, tudíž nesou plnou právní odpovědnost za správné a hospodárné využívání svěřených finančních prostředků a mají tyto povinnosti (výkon regionálních funkcí) zakotveny ve své zřizovací listině. Pokud by specializovaná knihovna měla zájem o výkon regionálních funkcí v rozsahu stanoveném rozhodnutím vlády, pak musí mít tyto služby zajištěny odbornými pracovníky a musí o tyto změny žádat instituci, která knihovnu zřizuje a zavázat se k tomu, že výkon bude provádět podle zákonných norem a standardů. Především však musí být tyto činnosti popsány ve zřizovací listině instituce, jejíž součástí specializovaná knihovna je. Pokud jde o rozdělování finančních prostředků z jiných grantů MK ČR, pak je asi rozhodující předkládaný projekt. Více o tom nevím. Pokud si pane kolego stěžujete na to, že knihovnice v muzejních knihovnách jsou na tom z hlediska informačního zázemí špatně, že nemají připojení na internet atd., pak máte pravdu v tom, že je to ve většině případů nedostatek odpovědného přístupu vedení příslušného muzea ke své knihovně. Nikdy však nemůžete hledat příčinu špatného vybavení muzejních knihoven ve spolupráci s krajskou knihovnou. Krajská knihovna zřizovatelem muzejních knihoven není, tím je muzeum a příslušný územně správní celek. Tam především, prosím, řešte své problémy.

K oddílu Spolupráce

Ano, tady je velké pole působnosti pro obě strany – pro knihovny zřizované územně správními celky i pro knihovny specializované, které mají o spolupráci zájem. Spolupráci ovšem v tomto případě nemyslím spolupráci finanční. Tu si musí každá knihovna, ať ta s právní subjektivitou, nebo ta, která je součástí jiného právního subjektu, vyřizovat a zajišťovat sama. Chválabohu je již za námi doba, kdy se o všechno staral stát a my jsme jen přijímali a na ničem jsme se nepodíleli. Pokud jde o návrh na ustavení jednoho odborného knihovníka placeného z rozpočtu krajské knihovny s pracovní náplní metodické pomoci knihovnám specializovaným, tak to tu už před rokem 1989 bylo. A žádná z muzejních, zdravotnických či jiných knihoven o tuto metodickou pomoc opravdu nestála. Zdůvodněním nechuti bylo i to, že „nějaký“ metodik z krajské knihovny nemůže znát specifickou problematiku práce specializovaných kniho-

ven. A platit mzdu muzejnímu knihovníkovi ze mzdových prostředků, které jsou v rozpočtu jiné instituce, právně opravdu nelze. Neosvědčila se ani jednotná soustava knihoven, tak proč se k ní vracet jinými cestičkami? **Spolupráce mezi krajskými a specializovanými knihovnami může spočívat jen v informování se o svých zajímavých knihovních fondech, o službách, o výměně zkušeností na seminářích, aktivech, školeních a také o podávání společných grantů směřují-**

cích ke spolupráci a rozvoji knihoven. Společné granty za specializované knihovny musí spolupodávat instituce (právní subjekt), která knihovnu řídí a možná, že tam je ten problém. Každý grant předpokládá finanční spoluúčast žadatele a nejsem si jistá, zda zřizovatelé specializovaných knihoven mají potřebu dávat svým knihovnám více, než si navrhuji každoročně do rozpočtu své instituce.

Jak je vidět, máme o čem diskutovat. Díky, pane kolego.

KDYŽ SE ŘEKNE KNIHOVNA...

Robert Fulghum

Proslulý americký spisovatel (1937), jehož knihy dosud vyšly ve 27 jazycích ve 103 zemích světa, zazvonil v roce 1991 na pozornost českých čtenářů knížkou „Všechno, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské škole“ tak naléhavě, že zájem o ni a poté o další jeho knihy u nás od té doby neopadl.

Když koncem listopadu loňského roku pobýval několik dní v České republice, využili jsme možnost k setkání a zeptali se ho na jeho čtenáře, na román Třetí přání, který vyšel česky dříve než anglicky, ale především na to, co ho napadne, když se řekne knihovna...
Štěstí.

Vyrůstal jsem dříve, než byla televize, a naučil jsem se číst, když mi ještě ani nebyly čtyři roky. Televizi jsem ostatně neměl nikdy, protože radši čtu. Čtením knížek trávím svůj volný čas, jak je to jen možné. Svou sbírku knih považuju za knihovnu, i když... knížky z ní rád posílám dál. V Seattlu, městě, kde žiju, teď postavili velkou a nádhernou veřejnou knihovnu. Ta knihovna byla zaplácena z daní obyvatel. Lidi neradi platí daně, ale v tomto případě je to určitě nemrzí.

Čeští čtenáři dávají vašim knížkám svérázné ocenění – z knihoven se často „ztrácejí“.
Tak to v Americe taky. Dokonce, když mívám v knihovnách setkání se čtenáři, knížky z knihovních fondů nerad podepisuji. Právě ty totiž pravidelně někdo ukradne. Když už to musí být, připišu k svému podpisu varování, že tomu, kdo by tu knihu ukradl, přeju něco hodně zlého. Ale ony se stejně ztrácejí dál.

Čtenáři si vybírají své spisovatele. To autor nemůže. Stejně se ale zeptám: jaký je ideální čtenář Fulghumových knížek?

To s vámi nesouhlasím! Myslím si, že i spisovatel si může své čtenáře vybírat. Když spisovatel píše a má na mysli určité čtenáře, může je velmi pravděpodobně ke své knížce přitáhnout.

Dřív jsem na to, kdo bude číst mé knihy, byl opravdu velmi zvědavý. Řadu let, když mám nějaké vystoupení před čtenáři, fotografuju si lidi, kteří jsou v sále. Říkám jim vždycky, aby se tvářili inteligentně, usmívali se a zamávali. Pak ty fotky zvěším a pověsím je na zeď do pracovny. Když píšu, dívám se na ně a mí čtenáři mi mávají.

To máte pro spisovatele ojedinělou možnost tvořit v přímém kontaktu, tváří v tvář čtenářům. Vaši ideální čtenáři se tedy tváří inteligentně, usmívají se a mávají.

Tak bych to řekl.

Román Třetí přání má množství vrstev, rozměrů, je žánrově neobyčejně pestrý. Dá se číst i jako mozaika charakteristických fulghumovských vyprávění, úvah, postřehů, aforismů, veršovanék... Co by v téhle velmi komplexní a různorodé knize čtenáři nemělo uniknout?

Velmi jsem dbal na to, aby člověk, který psal tenhle román, byl ten samý, jehož čtenáři znají z předchozích knih. Jsem přesvědčen, že psaní je morální záležitost. Proto jsou zde stejné problémy jako v knížkách mých esejů. V románu jsou dvě hlavní témata. Tím jedním je téma svědectví. Být svědkem života někoho druhého, aniž by si člověk dělal jiný nárok, než jaký jde mimo hranice manželství, sexu, běžně pojmávaného přátelství. Jde o to někoho jen znát, vědět o něm, vědět o jeho životě, ale nebyť s ním nijak svázán.

To další je, že život je vždycky překvapení, když se na něj člověk dívá otevřenými očima. Když je člověk přesvědčen, že se něco bude dít určitým způsobem, bude to jinak. Život zahne za roh. Chtěl jsem do knížky dostat hodně těch zvratů, kdy se věci vyvíjejí jinak, než by člověk čekal. V závěru románu je postava Wonka. Ten říká věci, které už čtenář zná, ale mluví o nich z pohledu, o kterém čtenář neměl tušení. Věci nikdy nejsou tím, čím se zdají být.

V knize jsou s textem velmi souznějící ilustrace. Můžete přiblížit jejich autorku?

Chtěl jsem, aby se osoba ilustrátorky stala postavou románu. Ty ilustrace mají čtenářům předat něco, co se nedá napsat slovy. Jako románová postava má ilustrátorka jméno Luka Mahdis. Na konci románu je „autoportrét“ této postavy, do kterého autorka ilustrací promítla i samu sebe – i když to není její přesná podoba.

Alice z vašeho románu přijela do Prahy poslechnout si Mozarta. Jaká bude vaše vzpomínka na toto město?

Přijel jsem do Prahy poslechnout si Mozarta. A šel jsem proto do Stavovského divadla. To bude má vzpomínka.

Vaše texty jsou neobyčejně milé a laskavé. Jste taky takový?

(Smích.) Ne vždycky. Mé děti a vnuci by o tom mohli povídat. Všechno má svou odvrácenou stranu. Ostatně, v románu je postava Alexe. Tenhle moudrý a vyrovnaný muž se na jednom místě rozzlobí tak, že udělá zdánlivě nesmyslnou věc. Tomuto hněvu rozumím, tak se někdy rozhněvám taky.

Připravil JAN MEIER, rozhovor tlumočila EVA SLÁMOVÁ z nakladatelství Argo

Sedm let Městského informačního centra v Karviné

Městské informační centrum při Regionální knihovně Karviná, které již od září roku 1997 poskytuje široký okruh služeb pro občany našeho města i jeho návštěvníky, se stále snaží zkvalitňovat a rozšiřovat svou činnost. Za sedm let své existence poskytli pracovníci centra informace z oblasti podnikání, státní a obecní správy a také z oblasti cestovního ruchu tisícovkám návštěvníků. Náročnějším návštěvníkům infocentra jsou k dispozici potřebné informace o firmách na území Karviné, přehled všech vlakových a autobusových spojů, přehled památek na území města i jeho okolí, informace o možnostech sportovního a kulturního využití ve městě.

V příjemném prostředí mají návštěvníci k dispozici online připojení k internetu, včetně aktuální nabídky regionálního tisku. Samozřejmostí jsou kopírovací služby a tisk dokumentů.

Vedle vstupenek na vybrané kulturní a sportovní akce je v prodeji nabídce centra také široká škála map a cyklomap z naší oblasti, pohlednice Karviné a soubor pohlednic Zámku Fryštát, propagační materiály o historii a současnosti našeho města, publikace

vydávané karvinským magistrátem a Muzeem Těšínska. Jako regionální zajímavost je nabízena kniha Karola Daniela Kadlubiece *Skoro zapomňane – O radostech a strastech staré Karviné*, která poprvé přibližuje život prostých lidí v hornických koloniích. K zakoupení jsou i informační brožury o obci Petrovice u Karviné a o současnosti našeho města s názvem *Karviná – znáte ji?*, která získala ocenění na 6. ročníku festivalu TOURPROPAG 2002 v Pisku. Za zmínku stojí také prodej upomínkových předmětů s logem města.

Výčet služeb informačního centra by byl neúplný, kdybychom nepřipomněli existenci antikvariátu. Návštěvníci informačního centra si zde mohou zakoupit zajímavou knihu nebo pohlednici, popřípadě doplnit svou sbírku známek nebo nabídnout své vlastní knihy do komisního prodeje. Od roku 1999 je v prostorách „ička“ k dispozici také informační a dokumentační fond Rady Evropy *point „i“*. Od dubna 2003 je ve sklepních prostorách infocentra otevřena Galerie Pod Věží, která mapuje tvorbu nežijících karvinských výtvarných umělců. RASTISLAV STERANKA

Z KNIHOVEN...

Jaký byl Týden knihoven v novobydžovské knihovně?

Letošní Týden knihoven v naší knihovně zahájilo Velké říjnové společné čtení. Začaly jsme ukázkou z naší nejoblíbenější knížky Bylo nás pět od Karla Poláčka. Také jsme dětem přečetly z knížky Václava Horyzny Sluneční střelec pověst o založení Bydžova a popletenou pohádku z nové knížky Ivony Březinové Teta to plete.

Naše předčítání poslouchali žáci ze zvláštní školy, kteří v nonstop čtení pokračovali Rybářskou pohádkou z Werichova Fimfára. Štafetu pak převzaly děti ze Základní školy v Klicperově ulici a četly Honzíkovu cestu od Bohumila Říhy. Od stejného autora jsme ještě slyšeli ukázkou z knížky O letadélku Káněti. Závěr našeho nonstop čtení patřil opět dětem, které si vybraly pár stránek z knížky Václava Čtvrtka Čtyři breberkos. Velké říjnové společné čtení trvalo v naší knihovně do odpoledních hodin a vystřídal se při něm na 120 dětí.

Druhý den Týdne knihoven jsme věnovaly dětem ze zvláštní a pomocné školy. Připravily jsme pro ně pohádkový den. Četly jsme z knížek Zdeňka Milera Dětem a Teta to plete od Ivony Březinové. Pak děti soutěžily v hádankách a následovala filmová pohádka na videu. Nakonec děti malovaly, modelovaly, skládaly pohádkové kos-

tičky, hrály pexeso, prohlížely si knížky a časopisy a hrály si s motanicemi.

Středa patřila opět dětem. Letošní program pro děti jsme nazvaly Koniny, a to nejen proto, že soutěže a hry se týkaly především koní, ale šlo i o nesmysly a legrácky. Pozvaly jsme děti ze druhých tříd základních škol. Na uvítanou jsme jim pustily písničku Zdeňka Svěráka Když se zamiluje kůň. Potom jsme jim přečetly pohádky z knížky Zbyňka Malinského Afrodita, což je také příběh o koni, a „popletené“ pohádky od Ivony Březinové. Potom si děti zasoutěžily v hádankách a poslechly si básničky o koních z pera Jiřího Žáčka a Josefa Lady. Poté se děti rozdělily na dvě skupinky, první v knihovně skládala puzzle, hrála pexeso, malovala a modelovala koníky. S druhou skupinkou jsme odešly do zahrady, kde děti malovaly koně na beton a vyzkoušely si zpívání či přednes do mikrofonu na zahradním pódiu. Překvapením bylo setkání s živým koněm, kterého si mohly prohlédnout zblízka nebo pohládat, ale to ještě nebylo všechno. Z Bydžovské

Lhotky přijela paní Bártová s oslíky zapřaženými do vozíku. Děti se svezly po městě a povozily se na oslíčích v zahradě knihovny. Na závěr dostaly omalovánku s koničkem a záložku do knížky jako památku na hezký den. Dětem i jejich učitelkám se náš program velmi líbil a to nás hřeje a těší.

Týden knihoven v Novém Bydžově pokračoval i po víkendu. V krásném prostředí Jiráskova divadla zahrál v pondělí 11. října pan Jan Havel z Vysokého Mýta pohádku pro děti Vynálezce dětských snů. Na úterý jsme připravily pro seniory a další zájemce prezentaci elektronických zdrojů Portál veřejné správy a Jednotná informační brána. Mrzí nás zejména ze strany veřejnosti, protože nepřišel jediný zájemce.

Ve středu 13. října jsme pro veliký zájem opakovaly program Koniny, tentokrát pro žáky zvláštní školy.

Naše programy pro děti, připravené v Týdnech knihoven, se našim malým návštěvníkům velmi líbí. Náš knihovnice těší, že takto získáváme naše nejmladší čtenáře.

DOBROSLAVA STRNKOVÁ

Přednášky z dějin umění v sedlčanské knihovně

Městská knihovna Sedlčany získala v loňském roce grant Ministerstva kultury ČR v programu Knihovna 21. století na uspořádání cyklu pěti přednášek zaměřených na dějiny umění. Přednášky byly součástí obsáhlého projektu Lukášek, který jsme realizovali již druhým rokem.

Tento komunitní projekt využívá k dosažení cílů výtvarné umění a v jedné své části se zabývá právě

vzděláváním. V jarních měsících jsme měli možnost vyslechnout tři přednášky lektorů z Jihočeské univerzity, v listopadu 2004 se uskutečnila přednáška Mgr. Petry Czumlalové *Dějiny krajkářství v Čechách*. Grant ministerstva kultury podpořil i konání dvou víkendových kurzů, které se rovněž konaly v listopadu – *Koloristika* s akademickou malířkou Alinou Jaškovou a *Barva v paličkované krajsce* s lek-

torkou Annou Halíkovou. Přednáškou kunsthistoričky Mgr. Petry Czumlalové *Obraz a zobrazování v dějinách výtvarné kultury*, která proběhla koncem listopadu, jsme loňský vzdělávací cyklus uzavřeli.

Přednášky i kurzy byly určeny hlavně pedagogům a studentům, kteří se připravují na různé výtvarné školy, ale i široké veřejnosti.

BLANKA TAUBEROVÁ
tauberova@knihovna-se.cz

Happening v Semilech

Po několika dnech přeháněk a zimy, které pořadatelům 6. knihovnického happeningu dělaly starosti, se 1. října nad podhorským městem Semily rozzářilo slunce. Účastníky vítal v knihovně Krakonoš, o kterém se všichni domnívali, že krásné počasí vyčaroval. Jako vstupenku rozdával knihovníkům pytlíčky s voňavými bylinkami, které semilské knihovnice celé léto sbíraly a sušily.

Na zahradě knihovny mezi výstavou svařovaných objektů Petra Paneva se jako typické krajové občerstvení podávalo krkonošské kysele a bramboráky. V doprovodném programu byla procházka městem, připravená pracovníky Informačního centra, expozice 140 let knihovny v Semilech v muzeu a výstava malíře Jiřího Hrušky v okresním archivu. A samozřejmě prohlídka knihovny. Knihovnici (tedy spíše knihovnice), kterých se sešlo na dvě stovky z celé republiky, si prohlédli knihovnu, měli možnost poznat se, popovídat si a vyměnit zkušenosti.

V 15 hodin přivítal účastníky starosta města Semily ing. František Mojžíš, náměstek ředitele

Krajské knihovny v Liberci Mgr. Robert Horan a ředitelka Městské knihovny v Semilech Miroslava Vrbenská. Diváky rozezpíval Dětský pěvecký sbor Jizerka v replikách krkonošských lidových krojů. Další program moderovala „kněžna Libuše“, která vystoupila z živého obrazu znázorňujícího vznik městského znaku s postavou jelena. Potom již nastoupilo osm družstev ve stylizovaných historických kostýmech v zábavné soutěži na téma *Staré báje a pověsti*. V krátkých humorných scénkách knihovnici představili pověsti svého kraje. Dalším úkolem bylo hádání názvů pověstí z předneseného textu. Veselo bylo při trojboji, kdy soutěžící odváželi na saních do horské knihovny balík knih znázorňující uloveného divočáka. Z titulů museli sestavit smysluplnou větu. Třetím úkolem bylo uhodnout historickou postavu, která měla vztah k městu Semily. Domnívali jsme se, že je to těžká otázka, ale knihovnici prokázali, že jsou dobří i ve znalostech historie. Na závěr soutěžící, ale i někteří další účastníci předvedli mimo soutěž věštbu budoucnosti knihov-

nictví. Rozhodování měla porota velice těžké, ale nakonec si putovní dzbán Svazu knihovníků a informačních pracovníků odneslo družstvo Českého Těšína, kde se bude konat happening v roce 2005.

Další program se po západu slunce přesunul do Kulturního centra Golf, kde bylo připraveno pohoštění. V 19 hodin zhlédli účastníci v našem kraji úspěšnou hru N. Nosova *Modrý model* (parodie sovětské hry o pionýrech) v podání divadelního spolku Beznaděj z Benešova u Semil. Potom následovala beseda a autogramiáda s režisérkou a spisovatelkou Věrou Šimkovou-Plíovou žijící v blízké Chuchelně. Konal se i křest její knihy *Divizna – Vlčice*, kterou vydala Městská knihovna v Semilech k letošnímu životnímu jubileu paní režisérky. Závěr večera patřil country skupině Johnnie Walker Band, která hrála k poslechu i tanci do pozdních hodin.

Druhý den odjeli někteří účastníci do Liberce na prohlídku Krajské knihovny. Měli tu možnost zhlédnout praktickou ukázkou práce s dětským čtenářem. Hana Langerová s dětmi předvedla pásmo

o K. J. Erbenovi a jeho *Kytici*. Severomoravští účastníci zase navštívili v doprovodu části semilských knihovnic Český ráj. Ti, kteří přijeli v pátek později, si prohlédli ještě knihovnu a výstavu v muzeu v Semilech.

Přestože happening v Semilech zajišťovalo jen sedm knihovnic, snažily se jej připravit tak, aby byli všichni spokojeni a odjížděli s tím, že chvíle strávené v Semilech je obohatily o nové zkušenosti a hezké zážitky. Velký dík patří všem, kteří

při tom pomohli. Finančně na akci přispělo především město Semily, SKIP 07 Liberecko a další místní firmy a podnikatelé. Těšíme se zase na další setkání v Českém Těšíně!

MIROSLAVA VRBENSKÁ

Svět očima dětí – Literární soutěž dětí z Prahy 13

V obřadní síni radnice Prahy 13 se koncem listopadu loňského roku konala slavnost, která byla vyvrcholením prvního ročníku literární soutěže *Staň se spisovatelem*. Zúčastnilo se jí šest škol a přihlásilo se 68 dětí – zhruba polovina byla z prvního stupně ZŠ. Témata příspěvků *Život na sídlišti, Já a moje zvíře, Vzpomínka na prázdniny, Čím budu a Naše rodina* se týkala života a zájmů dětí a nám dala nahlédnout do jejich duší a srdcí. Soutěž probíhala ve školách, závěrečná kola v čítárně knihovny.

Po zahájení programu zástupcem starosty P. Weberem a krátkém zhodnocení průběhu soutěže zástupkyní Městské knihovny

v Praze – Stodůlkách I. Cejpkovou následovalo autorské čtení. Zúčastnili se ho téměř všichni ti, jejichž příspěvky byly zahrnuty do sborníku. Před tím však ještě dostali knižní dary a jeden výtisk sborníku.

Početné publikum vyslechlo děti s velkým pochopením a živě reagovalo na jejich výpovědi o životě na sídlišti, na vzpomínky na prázdniny i na plány do života budoucího pilota, řidiče tramvaje či prezidenta, trenérky, zpěvačky nebo veterinářky. Zcela zaplněná obřadní síň s početným zastoupením rodičů, sourozenců a dalších rodinných příslušníků tvořila vstřícné publikum. Odbornou veřejnost

zastupovaly pracovnice knihovny a nakladatelství Albatros.

Pořadatelem večera byla MČ Praha 13, která zajistila nejen vydání sborníku, ale také celý průběh slavnostního setkání, počínaje kvalifikovanou moderátorkou, klavírním doprovodem a knižními dary konče. Zároveň vyhlásila druhé kolo soutěže s tématy *Naše škola, Mí barevní kamarádi a Objev a vynález, které změnily svět*.

Závěrem zhodnotila význam soutěže i spolupráce knihoven se školami Jana Alexová. Jako ředitelka Obvodní knihovny pro Prahu 5, 13 a 16 přislíbila plnou podporu podobné spolupráci i v budoucnu. ILUŠE CEJPKOVÁ

Regionální informační systém Karvinska – novinka z dílny Regionální knihovny v Karviné

Ve statutárním městě Karviná funguje již šest let tzv. *Městský informační systém (MIS)*, který se setkává s kladným ohlasem jednak u představitelů městské samosprávy, ale zejména u místních občanů a návštěvníků Karviné. Komplexní informační nabídka, kterou MIS poskytuje (databáze místních institucí, státní a obecní správy, databáze cestovního ruchu – ubytovací zařízení, stravovací zařízení, turistické pozoruhodnosti, databáze kulturních, sportovních a společenských akcí a především

databáze místních podnikatelů a firem), je dnes již nepostradatelnou součástí informací pro občany města, kteří je bohatě využívají prostřednictvím internetu a také samostatně stojících infoboxů.

Nyní se naskytá příležitost pro zapojení celého regionu do komplexního systému, protože probíhá budování *Regionálního informačního systému Karvinska*. Je do něj zapojeno všech 16 obcí bývalého okresu Karviná. Tento projekt, z dílny Regionální knihovny v Karviné pod záštitou Městského in-

formačního centra v Karviné (je součástí oddělení knihovny) je novinkou, která má občanům usnadnit orientaci v současné spleti různých institucí a firem v regionu.

Na internetovém portálu *www.karvina.info* se budou prezentovat jednak obce bývalého okresu Karviná se všemi svými přednostmi, ale také místní podnikatelé a firmy zde mohou prezentovat a zdarma zviditelnit svou činnost, nabídku služeb apod. Pro zařazení do této databáze stačí pouze vyplnit jednoduchý registrační formu-

lár, který je k dispozici na 16 obecních úřadech regionu (vyplnění trvá 2 min.) a případné dotazy adresovat zástupcům obecního úřadu nebo Městskému informačnímu centru v Karviné (micka@rkka.cz, tel.: 596 318 620). Regionální informační systém bude přínosem jednak pro region Karvinska jako takový (280 000 obyvatel), jednak pro obce samotné, a v konečném důsledku i pro

občany, firmy a také návštěvníky regionu a zahraniční turisty. Bude představovat podporu informační infrastruktury obcí v regionu (obsahuje databáze místních institucí, státní a obecní správy, databáze cestovního ruchu – ubytovací zařízení, stravovací zařízení, turistické pozoruhodnosti, databáze kulturních, sportovních a společenských akcí a zejména databáze místních podnikatelů a firem).

Občané tak budou mít možnost najít nejdůležitější informace týkající se regionu Karvinska a obcí v nich sdružených v ucelené strukturované podobě. Předpokládáme, že databáze bude obsahovat cca 4000 záznamů. Všechny informace budou uloženy ve čtyřech jazycích (česky, polsky, anglicky, německy).

RASTISLAV STERANKA

Postřehy z 9. knihovnické dílny pořádané v rámci festivalu Jičín – město pohádky

Knihovnická dílna na téma *Věčné návraty* probíhala ve dnech 6.–8. září 2004 v Jičíně. Sešlo se zde přes 40 knihovnic z celé České republiky.

Program slavnostně zahájila ředitelka městské knihovny Mgr. Lidmila Košťálová společně s knihovnicí Alenou Pospíšilovou, které pro nás měly opravdu velké překvapení. Přišel nás pozdravit vévoda Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna se svým pobočníkem. Jeho vyprávění bylo zajímavé a některé kolegyně se později společně s vévodou zúčastnily pohádkového průvodu v dobovém oblečení. Vévoda nás v úterý přijal ve Valdštejnské ložii v Jičíně, kam jsme pěšky došli krásnou lipovou alejí. Po krátkém posezení a malém občerstvení v podzimní zahradě, která ložii obklopuje, jsme autobusem přejeli do blízké Železnice, kde nás zaujala návštěva v ateliéru malíře Michaila Ščigola. Autor nám představil celý cyklus děl pod názvem *Barokní sen*

o Valdštejnovi. Poutavé vyprávění o každém plátně bylo nesmírně zajímavé a uchvátilo i vévodu, který nás na cestě doprovázel.

Kdo se někdy zúčastnil knihovnické dílny v Jičíně může potvrdit, že je nesmírně inspirativní, každý rok nabitá nápady kreativních knihovnic. Popsat všechny se snad ani nedá, ale podělit se o některé z nich jistě ano. Mě letos zaujal projekt, který představila **knihovnice Eva Kordová z MěK v Turnově**. Jde vlastně o pohádkovou hru **Putování za pověstí**. U zrodu této hry stálo hned několik subjektů (např. Sdružení Českého ráje, město Turnov, knihovna v Turnově ad.). Projekt byl dotažen až do konce a podařilo se na něj získat finanční dotaci ze zdrojů EU.

Vznikla tak celá řada propagačních materiálů, zaměřených na místní památky doprovázené pověstí. Pro hru je důležitá **Cestomapa – Za pověstmi Českého ráje**. Díky ní se stanete poutníky a objevíte kouzlo starých pověstí.

Dvanáct postavíček z pověstí Českého ráje vás provede kouzelným krajem skalních měst, hradů, zámků, kopců s nádhernými výhledy. Tak se např. dozvíte o hadí studánce blízko Humprechtu, o Drábovně na Malé Skále, o Hrubé Skále a Černém rytíři, o Troskách... Když se do hry zapojíte, z propagačních materiálů se dozvíte, kudy vede vyznačená pohádková trasa vážící se k uvedené pověsti. Každé místo uvedené v cestemapě má svůj vlastní leták, který obsahuje pověst oblasti, kreslenou postavíčku pověstí, soutěžní otázku, tip na výlet a seznam výletních míst oblasti a blízkého okolí.

Jsem opravdu nadšená dokonalostí, ke které byl tento projekt doveden. Jistě si některé kolegyně vzpomenu na nápad KDK SKIP s literárními cestovkami.

Kdo v Jičíně neviděl tento projekt, doporučuji kontaktovat Evu Kordovou z MěK v Turnově a zajímat se o podrobnosti.

JANA SEHNALOVÁ

Čtenář informuje >

autory fotografií, které nám posíláte k publikování. Prosíme, abyste vždy uvedli jméno autora a kontakt, nebo např. archiv knihovny. Elektronické fotografie posílejte ve formátech JPG nebo TIFF, s rozlišením 300 DPI. Většina digitálních fotoaparátů je nastavena na rozlišení 72 DPI, v tom případě si nastavte širší obrázku 60 cm. Malé formáty s nízkým rozlišením nelze použít pro tisk. Pokyny najdete též na www.svkkl.cz, odkaz Redakce Čtenáře.

Junior Internet 2005 vstupuje do Evropy!

Účastníci ze Slovenska, Lucemburska a Lityv obohatí dětskou konferenci Junior Internet, jejíž 6. ročník se uskuteční v březnu 2005 jako jedna z hlavních akcí Března – měsíce internetu. Projekt určený dětem a mladým lidem, kteří se aktivně zajímají o internet, vytvářejí na něm webové stránky a různé internetové projekty, sestává nejen z březnové konference, ale i z nominačních soutěží, které byly vyhlášeny již v listopadu.

„V České republice je mnoho mladých lidí, kteří vytvářejí na internetu velmi zajímavé, profesionální a často i komerčně zaměřené projekty,“ říká Jiří Peterka, sedmnáctiletý spoluorganizátor projektu, „naším cílem je právě takové mladé lidi podporovat a poskytnout jim jakýsi odrazový můstek.“

Například sedmnáctiletý Jan Řežáb provozuje mobilní portál RedBoss (www.redboss.cz) a prodává lidem mobilní aplikace, hry, melodie, pozadí a podobně. Spolupracuje s mobilními operátory a denně si od něj lidé stahují několik desítek tisíc souborů. Devatenáctiletý Zdeněk Cendra provozuje webhostingovou společnost SuperNetwork (www.superhosting.cz), která patří mezi nejuspěšnější v tomto oboru u nás a má několik tisíc stálých klientů. Oba dva začínali na Junior Internetu, kde vyhráli v internetových soutěžích a díky tomu se jim dostalo publicity a získali spoustu nových kontaktů. Dnes provozují úspěšné projekty a zaměstnávají další mladé lidi.

V rámci projektu Junior Internet každoročně probíhají internetové soutěže, ve kterých mohou mladí lidé ukázat své internetové znalosti a schopnosti. Pro 6. ročník byly vyhlášeny celkem čtyři soutěže:

- **JuniorProject** – soutěž rozsáhlejších webových stránek a internetových projektů, pro mladé lidi do 18 let
- **JuniorWeb** – soutěž webových stránek, pro děti do 14 let

• **JuniorText** – soutěž textů a úvah na zadaná témata o internetu, pro děti do 14 let

• **Webík** – soutěž webových stránek dětských knihoven, pro děti do 14 let

Mladí lidé mohou posílat své práce do nominačních soutěží nejpozději do **15. února 2005**. Přihlášení do některé ze soutěží je také podmínkou účasti na konferenci. Přihlášky jsou přístupné na adrese www.juniorinternet.cz.

Konference Junior Internet pro mladé lidi proběhne v sobotu **5. března 2005**. Vítězové internetových soutěží zde kromě hodnotných cen dostanou také možnost předvést své projekty a práce před svými vrstevníky, ale i před novináři a odborníky z oblasti IT. Kromě toho bude připraven bohatý program plný přednášek, diskuzí a prezentací, konference se zúčastní i různí hosté a známé internetové osobnosti. Poprvé přijedou také delegace mladých tvůrců ze Slovenska, Lucemburska a Lityv.

Projekt Junior Internet probíhá již 6. rokem v rámci kampaně Března – měsíc internetu (www.brezen.cz). Organizují ho z větší části sami mladí lidé, pouze za nutné organizační pomoci dospělých z BMI sdružení. Projekt zvítězil v českém kole soutěže Být při tom (organizované MŠMT) v kategorii „Nejllepší projekt na evropské úrovni organizovaný mladými lidmi do 18 let“. Více informací najdete na adrese www.juniorinternet.cz.

Kontakt:

Jiří Peterka ml.:

jirka@peterka.cz, tel.: +420 776 583450

Jaroslav Winter:

BMI sdružení, winter@brezen.cz

tel.: +420 775 224 777, +420 234 602 267

V loňském roce uplynulo **425 let od vydání Bible kralické**. Česká národní banka vydala k té příležitosti pamětní stříbrnou dvousetkorunu, na níž je zobrazen úryvek Pláče Jeremiášova z 1. kapitoly VI. dílu Kralické bible a titulní list I. dílu Kralické bible z roku 1579.

Autorem výtvarného návrhu je akademický sochař Zbyněk Fojtů.

V Kralicích nad Oslovou je Památník Bible kralické, v jehož expozici se návštěvník seznámí s dílem tiskařů Jednoty bratrské, s prací vynikajících jednotlivců, např. Jana Blahoslava a J. A. Komenského i s chronologií vzniku, vrcholného období a zániku tiskárny při požáru v Lešně.

ZE SVĚTA

**Zdroje jsou dostupné v knihovně
knihovnické literatury Národní knihovny ČR**

Národní a univerzitní knihovna Republiky srbské v Banja Luce v Bosně a Hercegovině (Národní a univerzitní biblioteka Republike srpske) v sobě sloučila tři knihovny. Její kořeny sahají k tradici srbských čítáren, z nichž první byla založena v r. 1866. V r. 1912 začala sloužit vysoké škole v Banja Luce, zde jsou kořeny její univerzitní funkce. V bouřlivých dějinách a obtížné politické situaci Srbů byla činnost čítárny v r. 1913 dočasně zastavena a obnovena až v r. 1928. V roce 1936 byla otevřena první veřejná knihovna s fondem 6000 knih. Součástí jejího fondu se stal také fond srbské čítárny, jejímž logickým pokračovatelem se stala. Název Městská a národní knihovna vyjadřoval obě tehdejší funkce. Vývoj byl znovu přerušen za 2. světové války, kdy byla část fondu spálena. Knihovna byla obnovena v dubnu 1946 a rozvíjela se až do zeměřesení v r. 1969, kdy byla zničena budova i část fondů. Později bylo spočítáno, že obyvatelé Banja Luky zůstali bez knihovny a knih 700 dní. V r. 1979 dostala knihovna název Národní a univerzitní knihovna Petara Kocice. Po balkánských válkách, které následovaly po rozpadu Jugoslávie, byla knihovna ustanovena za Národní a Univerzitní knihovnu Republiky srbské (mysleno v Bosně a Hercegovině). Knihovna plní obvyklé národní funkce včetně vedení bibliografie Republiky srbské, stojí v čele sítě knihoven této části Bosny a Hercegoviny, plní povinnosti agentury ISBN. Spolupracuje s významnými srbskými knihovnami, ale i s dalšími evropskými institucemi. Otevřela např. Francouzskou studovnu Victora Huga a Německou čítárnu Goethe-Institutu, s pomocí zahraničních institucí umožnila uživatelům připojení na internet a zřídila mediální studovnu.
(<http://www.nubrs.rs.ba/about/index.html>).

Na Fakultě přírodních věd Žilinské univerzity pracuje katedra knihovnicko-informačních věd. Vznikl při ní nový studijní obor nazvaný mediamatika. Jedná se o vědeckou disciplínu zabývající se některými trendy, které se v oblasti knihovnických a informačních věd prosazují pod vlivem nových možností práce s informacemi. Příkladem takových trendů je např. vývoj od lineárního textu k hypertextovému, od textové informace k obrazové, přechod od pou-

žívání monomediálních výrazových prostředků k multimediálním, od práce izolovaných knihoven k sítím, od docházení do knihovny k vzdálenému přístupu, od mechanického třídění a kategorizace informací k elektronickému vyhledávání. Obor mediamatika v tomto roce studuje v třiletém bakalářském programu 40 studentů. Mediamatika je také nabízena jako studijní obor v rámci celoživotního vzdělávání.

(<http://fpv.utc.sk/katedra.php?skratka=KKIV,ITlib> – č. 3 (2004), s. 20)

Hornozeměplánská knihovna ve Vranově nad Toplou poskytuje i rozsáhlé vzdělávací služby. Jedním z podnětů užitečného projektu bylo malé využití služeb Informačního centra pro nezaměstnané. To v knihovně vzniklo v r. 2002 a problémy s jeho využíváním ukázaly, že kromě rozšiřování nabídky služeb je důležité uživatele vzdělávat, aby je dovedli používat. Inspirativním prvkem je i zapojení absolventů škol poslaných z úřadu práce. V první etapě programu získali lektorské dovednosti a naučili se pracovat s uživateli. V další etapě pak jako lektori podle stanovené osnovy a interní příručky školi nezaměstnané. Ti dostanou v Informačním centru základní výcvik v počítačové gramotnosti, jejíž zvládnutí jim zpřístupní poskytovaný servis pro nezaměstnané. To je hlavní cíl – program není kvalifikační a nekončí osvědčením, ale otvírá cestu ke službám a dalšímu samostudiu. Nezaměstnaní dostávají na základě potvrzení z úřadu práce 40% slevu na zápisném. Knihovna se neomezuje jen na nezaměstnané. Pro ženy na mateřské dovolené např. propojili kurzy počítačové gramotnosti s programem, při kterém se děti naučí jim přístupnou formou pracovat s knihou a informacemi. Ve spolupráci s klubem Sclerosis multiplex přizpůsobili kurzy lidem s touto nemocí.

(IT lib. – č. 3 (2004), s. 25)

Dolnosaská zemská knihovna (Niedersächsische Landesbibliothek) v Hannoveru spolu s nadací Stiftung Preußischer Kulturbesitz bude v květnu 2005 pořádat symposium Jüdischer Buchbesitz als Raubgut. Jedná se už o druhé setkání pod stejným názvem, první se konalo v r. 2002. Bude věnováno především mezinárodní spolupráci při vyhledávání ukradeného kulturního dědictví.

(BuB. – č. 9 (2004), s. 526)

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

Cena českých knihovníků 2004 udělována Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR, Jindřichův Hradec, 25. června 2004. Praha : Svaz českých knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2004. – [7] s. : portréty. *Krb 7.454/B*

HECQUARD, Françoise – De MIRIBEL, Marielle : Devenir bibliothécaire – formateur : organiser, animer, évaluer. /Být knihovníkem – školitelem. Organizovat, povzbuzovat, hodnotit./ Paris: Éditions du cercle de la librairie, 2003. – 380 s. : il. – (Collection bibliothèques) *Kr 35.241*

Knihovny současnosti 2004 : sborník z 12. konference, konané ve dnech 14.–16. září 2004 v Seči u Chrudimi / sestavil Jaromír Kubíček. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2004. – 385 s. : il.

Křd 35.437

Spravočnick bibliotekarja / nauč. red. A. N. Vanejev, V. A. Minkina. – 2-je izd. /Příručka knihovníka./ Sankt-Peterburg: Professija, 2001. – 439 s. – (Biblioteka) *Kře 35.178*

STN EN ISO 2789 (01 0150) Informácie a dokumentácia – medzinárodná knižničná štatistika / [spracovateľ CVTI SR, Marta Mandysová]. Bratislava: Slovenský ústav technickej normalizácie, 2004. – 51 s. *Kk 35.259*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

DAVIDSEN, Susanna – YANKEE, Everyl: Web site design with the patron in mind : a step-by-step guide for libraries. / Projektování webových stránek se zřetelem na uživatele. Příručka pro knihovny./ Chicago: American Library Association, 2004. – 114 s. *Abdg 35.213*

FARSKÝ, Ervín: Mikrografie v praxi. Praha: Národní knihovna ČR, 2004. – 78 s. : il.

Abaa 35.435

HUGHES, Lorna M.: Digitizing collections : strategic issues for the information manager. /Digitalizace knihovnických fondů. Strategie pro informační manažery./ London: Facet, 2004. – 327 s. – (Digital Futures Series) *OI 35.031*

Organizace knihovnických fondů

Anglo-americké katalogizační pravidla : druhé revidované vydání 2002 / připravil Spojený státní výbor na revizii AACR, ... ; [editor Jarmila Majerová ; preklad Andrea Jančoškova ... et al.]. – 1. slov. vyd. Martin: Slovenská národná knižnica, 2003. – 1 sv. (různé stránkování) *Od 35.416*

Doporučení pro přepis nelatinských písem do latinky / Pracovní skupina pro jmenné zpracování

dokumentů, Rada pro katalogizační politiku. Praha: Národní knihovna ČR, 2004. – 45 s. : il. – (Standardizace ; č. 26) *Oda 35.433*

IFLA cataloguing principles : steps towards an international cataloguing code : report from the 1st IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code, Frankfurt, 2003 / ed. by Barbara B. Tillett, Renate Gömpel and Susanne Oehlschlager. /Katalogizační principy IFLA. Kroky k mezinárodním katalogizačním pravidlům. Zpráva z 1. zasedání expertů na mezinárodní katalogizační pravidla. Frankfurt, 2003.) München: Saur, 2004. – 186 s., obr. – (IFLA Series on Bibliographic Control ; vol. 26) *Od 35.402*

Sítě knihoven

Bibliotheca Alexandrina : homenaje a la memoria, apuesta por el futuro. /Alexandrijská knihovna. Hold památníku, sázka pro budoucnost./ Madrid: Biblioteca Nacional, 2003. – 334 s. : il. (převážně barev.) *Taa E 60242*

Schulbibliothek : Grundlagen der Planung, des Aufbaus, der Verwaltung und Nutzung / herausgegeben von Niels Hoebbel in Zusammenarbeit mit der „Kommission für Schulbibliotheken“ des ehemaligen Deutschen Bibliotheksinstitut. /Školní knihovna. Základy plánování, výstavby, řízení a využívání./ Weinheim: Juventa, 2003. – 144 s. – (Beiträge Jugendliteratur und Medien. 14. Beiheft) *Tf 35.442*

Šmidingerova knihovna ve Strakonicih 1843–2003. Strakonice: Šmidingerova knihovna, 2003. – 21 volných l. : il. *Tec 7.452/B*

Služby knihoven

Bibliotečnoje obsluživanje polietničeskogo nasele-nija regiona : etnoličeskaja gramotnost' bibliotekarja : spravočnoje posobije / sostaviteli: L. D. Daniljanc, V. S. Krejdenko. /Služby knihoven v multietnickém regionu. Etnická gramotnost knihovníka. Příručka./ Sankt-Peterburg: Rossijskaja nacionalnaja biblioteka, 2003. – 91 s. *Zfb 7.416/B*

GABAL, Ivan – HELŠUSOVÁ, Lenka : Jak čtou české děti : analýza výsledků sociologického výzkumu. Praha: Gabal, Analysis & Consulting, 2003. – 54 s. : il. *Sf 7.461/B*

PORTER, Kirby : Setting up a new library and information service. /Zavádění nových knihovnických a informačních služeb./ Oxford: Chandos, 2003. – 164 s. – (Chandos Information Professional Series) *Oz 35.247*

**Vybráno z databáze NIPOS
Článeková bibliografie**

BÍLINA (17 000 oby., okres Teplice) • Městské knihovně v Bílině bylo po auditu doporučeno zrušit jednu ze dvou poboček. Pobočka má ve fondu 12 000 titulů a zaznamenávala i 28 000 výpůjček za rok. Jejich počet sice klesal, ale knihovna je rentabilní, pokud dosáhne 20 000 výpůjček ročně. Knihy zrušené pobočky budou nabídnuty školám, tituly, o něž nebude zájem, budou prodány na burze. (Deník Směr, 13. 11. 2004)

BOR (3900 oby., okres Tachov) • Městská knihovna v Boru se v Týdnu knihoven zaměřila na získávání nových čtenářů. Návštěvníci mohli 15 minut zdarma využívat internet. Pro malé čtenáře knihovny byly připraveny soutěže a malování na chodník. (Tachovský deník, 6. 11. 2004)

ČERVENÝ KOSTELEČEK (8000 oby., okres Náchod)

• Knihovna v Červeném Kostelci zaznamenává u mužské části čtenářů především zájem o odborné publikace a časopisy, dále pak o literaturu faktu, detektivní a válečné romány a sci-fi. U žen mírně převažuje literatura krásná, a to romány a cestopisy, značně se zajímají i o časopisy. V poslední době tu čtenáři stále častěji vyhledávají informace o nových zákonech. U dětí a mládeže souvisí poptávka s věkem. Po čtení pohádek u nejmenších se u starších zájmy dělí – chlapci čtou spíše odbornou literaturu, dívky preferují dívčí romány. Mládež si půjčuje také encyklopedie a již méně krásnou literaturu. Počítače mohou děti v knihovně využívat pro práci s internetem, k vyhledávání knih i k využívání nosičů CD-ROM. Červenokostelecká knihovna oslovuje své návštěvníky řadou zajímavých aktivit. Úspěšná byla Noc s Andersenem, dále besedy v rámci projektu Každý mluví tak, jak umí, které byly zaměřeny na různé druhy komunikace. Poprvé tu uskutečnili slavnostní přijímání prvňáčků do knihovny. Akce jim hravou formou přibližuje přínos čtení a vzdělání v životě člověka. Programem provází skřítek Knihomolík, kterému děti slibují, že se ke knihám budou chovat hezky a že všechno dobré, co z nich získají, budou šířit. (Právo, 23. 11. 2004)

DĚČÍN (53 000 oby.) • V děčínské Městské knihovně je velký zájem o básnické sbírky. Knihovna ročně pořizuje více než 100 sbírek, z toho dvě třetiny

pro oddělení dospělých. (Děčínský deník, 16. 11. 2004)

DOBŠICE (2300 oby., okres Znojmo) • Od 20. října je Místní knihovna v Dobšicích přestěhovaná do nových rozlehlějších prostor v právě dokončeném kulturním centru. V současnosti registruje více než 200 čtenářů, kterým nabízí fond se zhruba 4000 svazky knih. (Rovnost – Deník Znojemska, 22. 10. 2004)

DOLNÍ KRUPÁ (370 oby., okres Havlíčkův Brod)

• Čtenáři knihovny v Dolní Krupě si vloni vypůjčili 10 000 knih, což je největší počet ze všech 560 neprofesionálních knihoven na Vysočině. Knihovna registruje celkem 128 čtenářů, kteří mají kromě knih k dispozici i dva počítače a připojení na internet. (Noviny Jičínka, 12. 11. 2004)

FRÝDLANT (8000 oby., okres Liberec), **HRÁDEK NAD NISOU** (7000 oby., okres Liberec)

• Pracovnice knihovny z polské Bogatyni připravila ve spolupráci s knihovnami ve Frýdlantu a Hrádku nad Nisou výstavu obrazů a fotografií. Nyní hledá další knihovny pro spolupráci a výměnu výstav a expozic. (Liberecký den, 15. 11. 2004)

HRADEC KRÁLOVÉ (100 000 oby.)

• Ve Státní vědecké knihovně v Hradci Králové se 3. listopadu pod názvem Rozmanitě soužití koná školení pracovníků knihoven. Bude zaměřeno především na poskytnutí informací o hodnotách a tradicích menšin (především menšiny vietnamské), o příčinách jejich odlišného chování a také o důsledcích, které vyplývají z nedostatku informací nebo z intolerance a malého respektu k odlišnosti ze strany majority. (Literární noviny, č. 44, 2004)

HRADEC KRÁLOVÉ (100 000 oby.)

• Knihovna města Hradce Králové byla ve dnech 20.–21. 10. již popáté místem konání konference zástupců hudebních oddělení knihoven celé republiky. Hradecká knihovna letos slaví 110. výročí vzniku a její hudební oddělení vstupuje do 65. roku své činnosti. Program konference zahrnoval přednášky a diskuzi k získávání a využívání elektronických hudebních databází. (Hradecké noviny, 22. 10. 2004)

KARDAŠOVA ŘEČICE (2100 oby., okres Jindřichův Hradec)

• Knihovna v Kardašově Řečici kromě

objednávek, zpracování a zařazování knih připravuje akce pro školáky, besedy a kurzy kreativní tvorby. Měsíčně ji navštíví asi 250 čtenářů. (Českokrumlovské listy, 15. 11. 2004)

KLATOVY (23 000 obyvl.) • Městská knihovna v Klatovech ve spolupráci s katedrou českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni připravuje na 11. a 12. 11. celostátní konferenci pod názvem Perla v hrubé kazajce. Akce je věnována drobné české próze druhé poloviny 19. století. (Klatovský deník, 30. 10. 2004)

MOLDAVA (110 obyvl., okres Teplice) • V Moldavě bude 22. 10. otevřena nová knihovna pojmenovaná po Adolfu Branaldovi. Je umístěna v budově obecního úřadu. Kromě klasické knihovnické činnosti bude plnit i služby jakéhosi kulturního centra obce. (Deník Směr, 22. 10. 2004)

OLOMOUČ (104 000 obyvl.) • Vědecká knihovna v Olomouci pořádá ve dnech 23.–24. 11. odbornou konferenci nazvanou Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska. Program konference se týká zpracování, správy, ochrany, prezentace a vědeckého využití historických knižních fondů. Předmětem studia jsou rukopisy, prvotisky a tisky vydané do r. 1800, případně do r. 1900. (Literární noviny, č. 44, 2004)

PLESNÁ (1900 obyvl., okres Cheb) • V rámci krajského kola soutěže Vesnice roku získala Městská knihovna v Plesné diplom a částku 21 000 Kč, která posloužila na rozšíření zařízení knihovny. Od ministerstva kultury získala 40 000 Kč na nákup počítačových programů a od Krajského úřadu Karlovarského kraje 35 000 na připojení na internet. (Chebský deník, 5. 11. 2004)

PLZEŇ (169 000 obyvl.) • Studijní a vědecká knihovna v Plzni získala nový depozitář za více než 5 mil. Kč. Je v něm uloženo 20 000 starých tisků, které pocházejí z období do r. 1800. V tomto počtu je zahrnuto 355 svazků prvotisků. (Plzeňský deník, 29. 10. 2004)

PRAHA 5 • Pražská Městská knihovna otevřela 14. 12. další pobočku, a to na Barrandově v Praze 5. Nová knihovna nabídne 25 000 svazků a také tři místa s připojením k internetové síti. (Večerník Praha, 2. 12. 2004)

ŠTĚPÁNOV NAD SVRATKOU (720 obyvl., okres Žďár nad Sázavou) • V letošním roce byla dokončena rekonstrukce knihovny ve Štěpánově nad Svratkou. Odbornou pomoc jí poskytuje Knihovna Matěje Josefa Sychry ve Žďáru nad Sázavou. Velkou novinkou štěpánovské knihovny je zavedení internetu. Prostřednictvím programu ministerstva kultury (Veřejné informační služby knihoven) je přihlášená do Projektu internetizace knihoven. Program byl zahájen na základě dohody ministerstev kultury a informatiky a společnosti Český Telecom. Díky tomu byl obcí zakoupen počítač, který byl připojen na internetovou síť s podmínkou bezplatného tříletého provozu. V rámci Projektu internetizace knihoven v Kraji Vysočina obec zažádala o další dva počítače, které by měla získat v prvním čtvrtletí 2005. (Štěpánovinky, č. 1, 2004)

TACHOV (13 000 obyvl.) • Do Městské knihovny v Tachově se v rámci říjnového Týdne knihoven přihlásilo 28 nových dětských čtenářů. Knihovna mimo jiné pořádá i internetové minikurzy. (Tachovský deník, 21. 10. 2004)

UHERSKÉ HRADIŠTĚ (28 000 obyvl.) • Píšu povídky / Píšu básně / Je mi těžko / Je mně krásně... Tak znělo motto literární soutěže Klubu dětských knihoven SKIP. Sborníček vybraných prací z této soutěže vydala loni v červnu Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti za finančního přispění Nadace Děti – kultura – sport. Když počátkem r. 2002 byla vyhlášena literární soutěž „Ztratily se pověsti našeho města“, pořadatelé netušili, jak aktivní budou čtenáři, učitelé i knihovníci. Z více než 50 zaslaných prací hodnotila komise tvořivost, vymyšlené pověsti, které se vztahují ke konkrétním místům regionu – např. Pověsti o houslistovi, Hradištská studánka, Stará radnice a obr Kamenozrout, Příběh židovské synagogy aj. Letošní ročník byl obelán začínajícími autory (školáky 1.–9. tříd a žáky speciálních škol), kteří vytvořili své práce v kategoriích poezie, próza, fejeton, pohádka. Z celkového počtu 238 příspěvků byl k vydání připraven výběr neúspěšnějších prací, které byly doplněny ilustracemi žáků Základní školy Osvětimany. (Učitel'ské noviny, č. 36, 2004)

VINTÍŘOV (1000 obyvl., okres Sokolov) • Od září je v Místní knihovně ve Vintířově pro veřejnost přístupný internet. Zájemci o tuto službu platí 30 Kč za hodinu provozu. Vyhledané informace si mohou vytisknout nebo odnést na disketě. (Vintířovský občasník, č. 46, 2004)

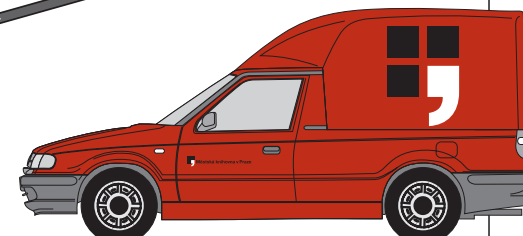
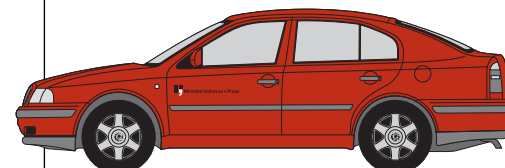
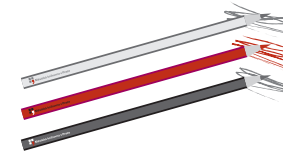
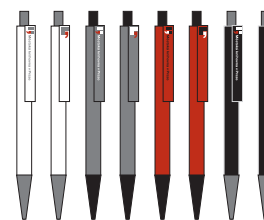
Městská knihovna v Praze

Nové logo Městské knihovny v Praze

Na sklonku roku 2002 se knihovna rozhodla změnit svůj vizuální styl a logo. To dosavadní z přelomu padesátých a šedesátých let už nevyhovovalo a moderní knihovně na prahu jednadvacátého století. O pomoc se obrátili na Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze a část výsledků vzájemné spolupráce předvádíme na této straně. Také přinášíme text ROSTISLAVA VAŇKA, vedoucího ateliéru grafického designu a vizuální komunikace VŠUP, v němž vznik loga popisuje: Ateliér grafického designu a vizuální komunikace VŠUP v Praze měl v uplynulém roce, zvláště pak v jeho druhé polovině, velké štěstí. Byli jsme vyzváni ředitelem Městské knihovny v Praze k vytvoření nového loga této prestižní instituce. Od září jsme žili pouze tímto úkolem. Logo a jeho základní aplikace na dopisních papírech, vizitkách a exteriérovém označení navrhovalo dvanáct studentů, vítězný návrh je od LIBORA JEJLÍNKA. Téma knihovny nás provázelo i v následném úkolu – zpracování tří volně vybraných literárních žánrů prezentovaných formou výtvarných kompozic ve výsledném formátu 100x70 cm. Vznikly tak více než čtyři desítky plakátů, které mohou najít uplatnění v prostorách MKP. Ostatně oddělení nových médií na pobočce v Praze 7 již některé práce využilo v interiéru.

Zde může skončit strohý výčet úspěšné spolupráce. Pro mne osobně však skvělým zážitkem a pro zúčastněné studenty poučnou informací bylo sledovat výběr rozsáhlé poroty, kdy z předložených návrhů byl vybrán ten vítězný. Měl jsem radost s jakým odborným přehledem a osobní odpovědností porota naše práce posuzovala. Bylo vybráno logo, které svým obsahem i formou je věcné, vtipné a současně.

Věřím, že nás bude nejen dobře reprezentovat, ale především pozitivně působit na čtenáře a návštěvníky Městské knihovny v Praze.

Margaret MacMillanová **Mírotvorci / Pařížská konference 1919**

Pohled britské historičky Margaret MacMillanové na pařížskou mírovou konferenci (1919), jež zásadně proměnila do té doby existující svět, je nejen nový a překvapivý, ale v mnoha ohledech také šokující. Způsob, jakým dokumentuje pohnutky, úvahy a činy „mírotvorců“ – tedy mužů, kteří sami vzali osud světa do vlastních rukou a v nejlepší víře ve své počínání pak bezděky přivedli svět k další světové válce –, bohatství pramenů a snaha vysvětlit dopodrobna kroky politiků a důvody pro vznik nových států i jejich touhy po sebeurčení přinesly autorce mimořádný čtenářský ohlas a získala také dvě britská prestižní ocenění za nejlepší díla z oblasti historie.

• 530 str., čb. příl., váz. s přebalem, cena 350 Kč

Kenneth Frampton **Moderní architektura / Kritické dějiny**

Britský historik a kritik architektury Kenneth Frampton (nar. 1930) je v současnosti jedním z nerespektovanějších znalců a teoretiků moderní architektury. Dlouhodobě působí jako profesor na Graduate School of Architecture, Planning and Preservation Kolumbijské univerzity v New Yorku, přednášel v řadě předních institucí v tomto oboru, v roce 1996 měl přednášky také v Praze a v Brně. Napsal řadu knih, jednoznačně největší úspěch zaznamenaly jeho „kritické dějiny“ moderní architektury. Kniha opakovaně vychází anglicky i v překladech do mnoha jazyků, přičemž autor ji od prvního vydání přepracoval a doplnil, a v současnosti je považována za nepronikavější výklad vývoje moderní architektury.

• 460 str., 362 čb. obr. v textu, váz. s přebalem, cena 295 Kč

Roman Prahl **Umění náhrobku v českých zemích let 1780–1830**

V období klasicismu tvořily náhrobní plastiky podstatnou část sochařského umění. Autoři proto mohli skulpturální náhrobky učinit východiskem poznání předních umělců této doby u nás (v české odborné literatuře poprvé). Kniha obsahuje kapitoly o významných i méně známých umělcích, upozorňuje na charakteristické prvky tvorby, jimiž se navzájem v detailech odlišují, přináší informace o zákaznících, nápisech, pomníkích, hrobkách a hřbitovech a v dosud největším rozsahu tyto památky dokumentuje. Téměř čtyři sta fotografických vyobrazení s popisy přináší ucelený pohled na umění náhrobku v tomto období a poukazuje na význam kulturního odkazu, který nám tato raně moderní doba právě v této oblasti zanechala a jenž je stále více ohrožován lhostejností, nekulturností a vandalismem.

• 336 str., čb. fot., váz., cena 195 Kč

Stanislav Šaroch, Milan Žák **Česká ekonomika a ekonomická teorie**

Publikace vznikla na základě příspěvků pro diskusní semináře na katedře hospodářské politiky Vysoké školy ekonomické v Praze, konané v letech 1998–2001.

Zahrnuje práce autorů z VŠE i mimo ni. Zachycuje dominující témata ekonomické teorie i bezprostředně související hospodářsko-politické praxe, a poskytuje tudíž široký přehled o záměru českého ekonomického myšlení na přelomu století.

• 250 str., tab. a grafy v textu, brož., cena 195 Kč

Kazimierz Orłós **Smrt císařského krále**

Výbor z próz polského spisovatele a publicisty byl uspořádán tak, aby českému čtenáři co nejvíce přiblížil život polské společnosti v druhé polovině minulého století. Autor barvitě líčí osudy svých hrdinů na pozadí doby od nástupu komunistického režimu až do jeho neslavného konce. Přestože se snaží zobrazit měnič se životní styl a kritéria hodnot střídajících se generací nestranně a bez zbytečného moralizování, zůstává pro něj nejdůležitějším problémem otázka dobra a zla. Podle jeho slov jsou to povídky o stalinismu a jeho obětech, o oklamání svědomí a pokřivených dějinách, ale i o mládí a nevinosti, o krásě přírody a neopakovatelném kouzle vzpomínek. Orłós nás zaujme především svým vypravěčským uměním, díky němuž přečteme jeho povídky jedním dechem.

• 232 str., váz. s přebalem, cena 168

Valtr Komárek **Kronika zoufalství a naděje**

Jsou životy, o nichž se říká, že by vydaly na román. Příběh jedné moravské rodiny, která prošla neuvěřitelnými zvraty osudu, zmítána vírem doby, patří mezi ně. Před očima se nám odvíjí obraz dvacátého století, epochy nelostného střetu mezi civilizovaností a krutostí, mezi společenským pokrokem a divokým primitivismem, mezi snahou žít pokojně a lépe a bezohlednou touhou po moci. Silně autobiografický román zachycuje období od třicátých do padesátých let minulého století. Ač vychází z pravdivého životního příběhu, neztrácí ze zřetele široký rámec historických souvislostí. Jejich interpretace však postrádá obvyklý chladný odstup a nabízí čtenářům strhující drama, kde vedle zoufalství a slz je dost místa i pro humor a přesvědčivou naději. Ilustroval Vladimír Komárek.

• 200 str., ilustr., váz. s přebalem, cena 195 Kč

ACADEMIA

nakladatelství AV ČR,
Legerova 61, 120 00 Praha 2

Knihy si můžete objednat na telefonním čísle 296 780 510, písemně na adrese Academia – expedice, Rozvojová 135, 165 02 Praha 6 - Suchbátův ostrov nebo prostřednictvím e-mailu: expedice@academia.cz. Skladovanou produkci naleznete na www.academia.cz

VEŘEJNÝM KNIHOVNÁM POSKYTUJEME 10 % RABAT.